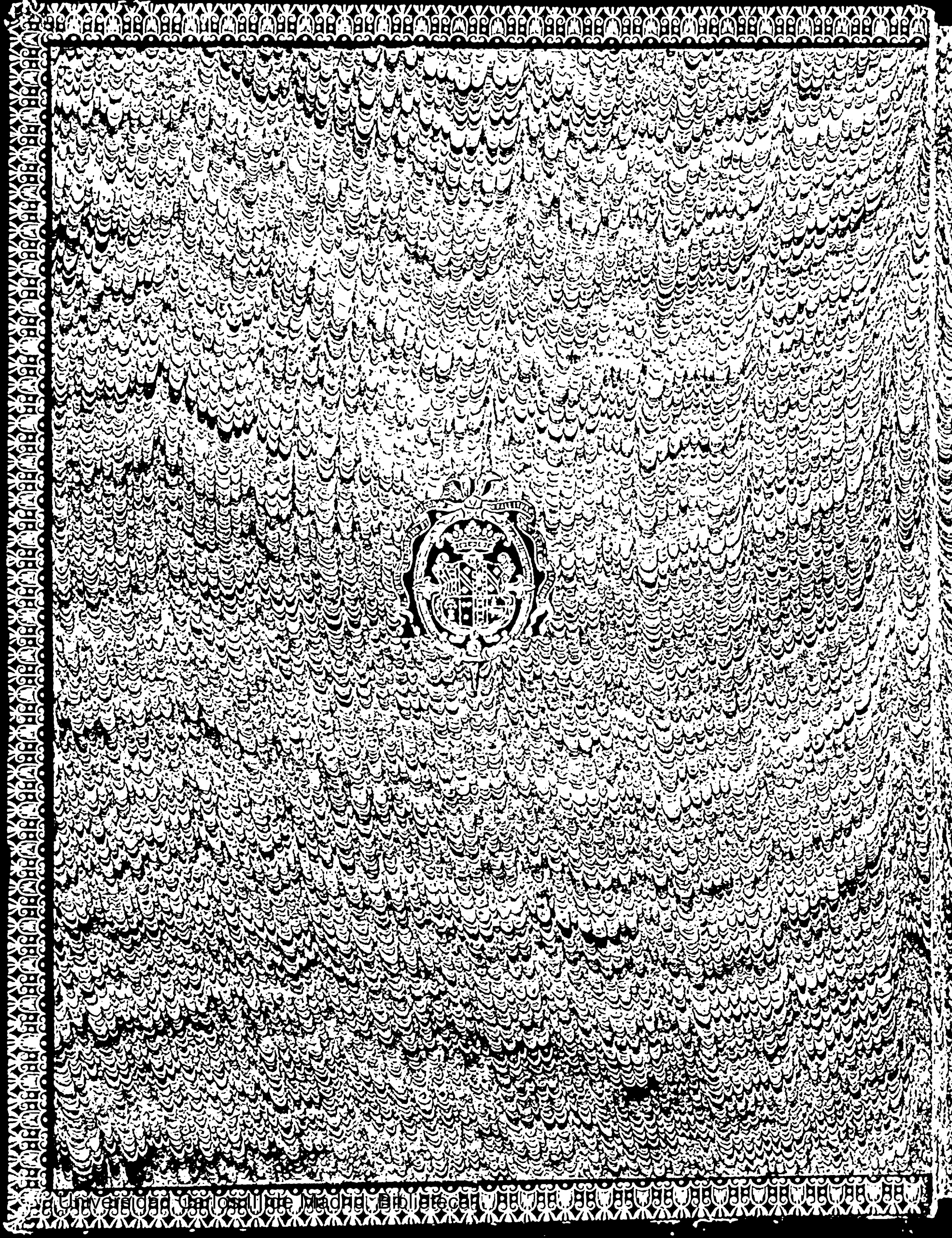
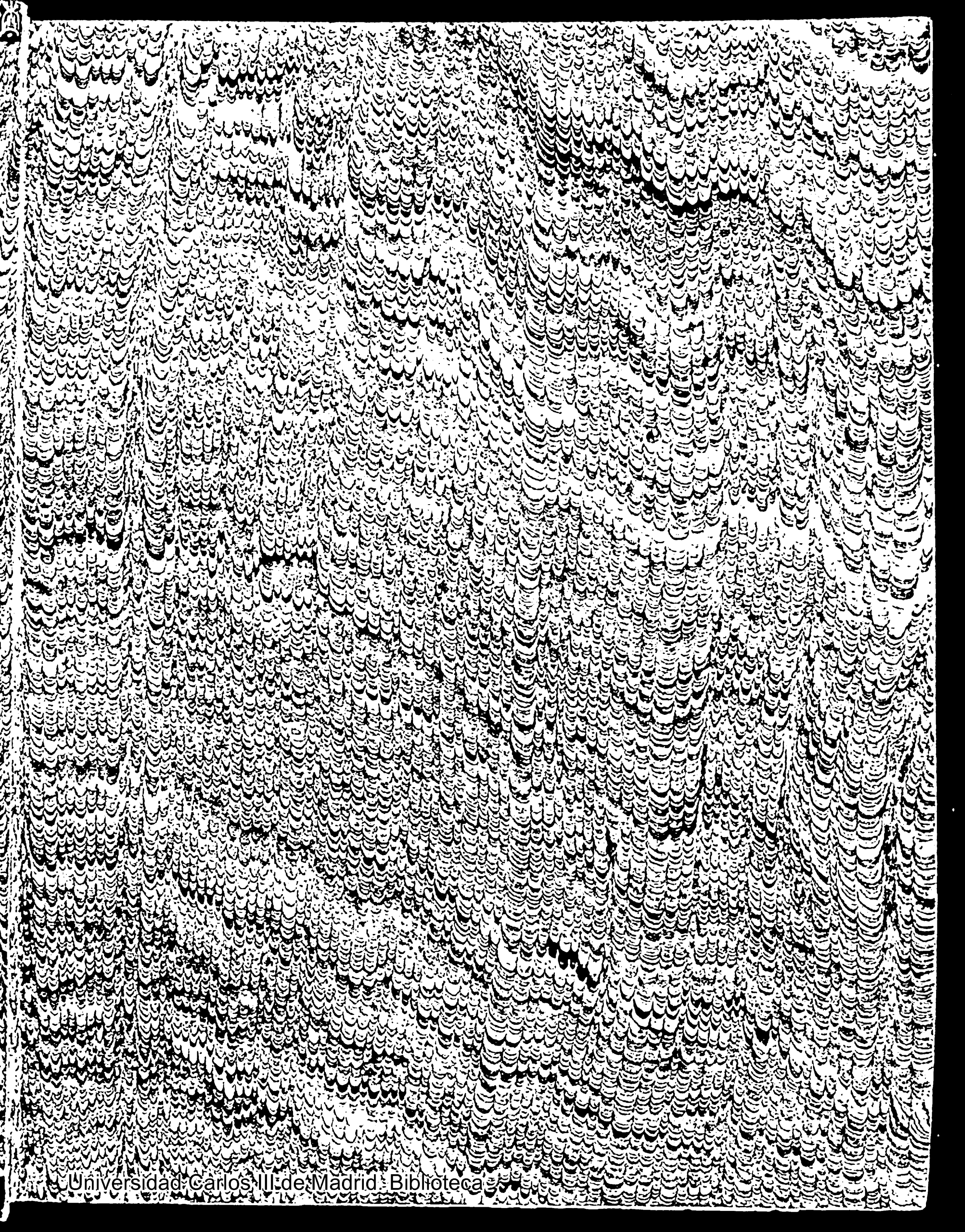

754(1) { T. 144 963
C. 120 6697

754(2) { T. 144964
C 120 6698

*Iani Gruteri Discursus politici in Tacitum et Livium. Acc. Battn. Venatoris. P. ne. prius in
Janum Gruterum, c. Fr. Hermann. Flaydero de ejusdem vita, morte et operibus, edidit Hr. Frid.
Franckenstein Lips. 1079. in 4.*

754

IANI GRUTERI
varii discursus ;
Sive
Prolixiores Commentarii
ad aliquot
insigniora loca
TACITI
atque
P. CRONOSANDRI.

In Bibliopolio Commeliniano.

CIO IO C IV.

R. 35 32

Universidad Carlos III de Madrid. Biblioteca

Amplissimo nobilissimoque viro:

D N. J A C O B O B O N G A R S I O,
Domino de Chesnaye &c.

Christianissimi Galliarum Regis:
Consiliario, atq; in Germaniam:
Exlegato,

J A N U S G R U T E R U S:

DE B E O & hoc inter alia redditui tuo è Galliis, Bon-
garfi desideratissime; quòd si pagellis his require-
rem *Melititen Dioscoridis*, quo se Eruditorũ populo
longè latèq; facerent fauorabiles, non excutiendæ
eis venirent Magnatum dactyliotheçæ: adeò tu,
ipsamet illa es gemma; certè virtutẽ illius omnem
solidè possides. Nā ex quo, non minore dexteritate
quàm religione, sacratissima Opt. Max. Regis oracula Germaniæ in-
sinuas; tantum tibi ad promerendam mortalium *omnium voluntatem*
vel ingenii vel artis, vel fortuna superfuit; vt ex vero dici merearis, *Amor ac*
delicia generis humani; idq; consonā opiniõne Doctorum juxtà ac Bo-
norum. Sed enim, cùm Inscriptiones nostras planè fecerit inviola-
biles divinum sacræ Cæsareæ Majestatis, Rüdölphi I, elogium; non
solū *approbantis fidem nostram atque industriam*, sed censentis insuper, *præ-*
clarè meritam de urbe totòque Imperio Romano: haud gravatim & istas stu-
diorum meorum exerrationes eadem summi Imperatoris consecrabit
dignatio: præcipuè cùm etiam, nescio quā, circumdentur luccati
umbrâ Antiquitatis, atque eā quidẽ augustâ: Legimus enim de D. Au-
gusto Suetonii capite LXXXIX: IN EVOLVENDIS UTRIUSQUE

):(2

LINGUÆ AUCTORIBUS, NIHIL ÆQUE SECTABATUR, QUAM PRÆ-
CEPTA ET EXEMPLA PUBLICE. VEL. PRIVATIM SALUBRIA: EA-
QUE AD VERBUM EXCERPTA, AUT AD DOMESTICOS, AUT AD EX-
ERCITUM PROVINCiarUMQUE RECTORES, AUT AD URBIS
MAGISTRATUS PLERUMQUE MITTEBAT; PROUT QUIQUE MONI-
TIONE INDIGERENT. Sanè simile etiam aliquid, tam si perstitiosè
hèc secutus sum, ut ne latum quidem unguem ab eius vestigiis decli-
nandum mihi duxerim: nisi quatenus uberiore forsan mensurâ, verba
Auctorum omnibus ad mensus sum; ac nonnulla quidem speciei tam
indiscretæ, ut vix internoscantur. Quod ipsum tamen tantum abest
ut excusem, etiam imputo. Si enim nemo, haftenus repertus est qui
gemmas, qui pocula, qui supellectilem ceteram, qui equos, qui cur-
rus, qui arma, qui canes idè rejecerit, quod in eis similitudo gemi-
na: non video cur isthæc culpent. tantò quidem minùs, quod nata
ferè è patribus aut linguæ aut nationis diversæ; idèoque sese tueantur
illis Plinii lib. VII. cap. XII: *Toranius M. Antonio iam Triumviro, exi-
mios formâ pueros, alterum in Asia genitum, alterum trans Alpes, ut geminos
vendidit: tanta unitas erat. Postquam deinde sermone puerorum detectâ frau-
de, à furente increpitus Antonio est; inter alia magnitudinem pretii conqueren-
te; nam ducentis mercatus erat sestertiis. respondit versutus ingenii mango, ob-
id ipsum se tanti vendidisse, quoniam non esset mira similitudo in ullis eodem ut exo-
editis: diversarum quidem gentium natales tam concordis figura reperiri, super
omnem esse taxationem. Adcoque tempestivam admirationem intulit, ut ille
proscriptor animus, modo & contumeliâ furens, non aliud in censu magis ex for-
tunâ suâ duceret. Vocentur ergo supervacua, dum norimus superflua non
nocere; certè non isthæc, parte sui potissimâ, aut gemmea aut aurea.
Eaque propter, dum passivâ illam congeriem sub signa colligo, ac in
plurium capitum distribuo cõtubernia, præcipua fuit cautio, ut quàm par-
cissimè interveniret verborum meorum seu filum, seu copia: grâ-
tus, ut aurum quodque est defæcatius, ut gemma quæque est exquisi-
tior, ita & minimum desiderare additamenti; eius utique notæ cu-
ius est istud, rude atque impolitum. ita enim placuit fortis meæ scēvi-
tati plus quàm nouercali; quæ Typographi operas tunc in me immi-
sit, cum vix mente competerem, nedum memoriâ, ob morbum scili-
cet filiolæ infantis verè sacrum. Hinc etiam factum, ut magnam ex-
emplorum sententiarumq; segetem commodè arcolis suis quibusque
interspargendam; aut omiserim, aut inseruerim sede alieniore: idè-
que ne*

que, ne quid dissimulē, vix primas legitimar. dissertationum deforma-
verim lineas. quod & ipsum alioquin primore titulo minimè dissimu-
landum putavi. Quippe nihilo inquietiore errore per quercus suæ pe-
dem agmen formicarum *Itque reditque viam toties*, quàm à me discur-
sum est per literata Græcorum Latinorūmq; latifundia. Quo ipso
si id saltem profeci, ut

— *fungar vice cotis, acutum*

Reddere quæ ferrum solet, exors ipsa secandi;

aut adco statuat repræsentem Mercurii vialis, cui omnia tamen ab-
sunt Mercurij, præter vnicum digitum intensum ad viam rectam; si
inquam, haud absurdè nobilem adolescentiam aut excitaverim ad le-
ctionem Veterum, aut monstraverim qualemcumq; rationem colligē-
di è classicis Scriptoribus haud quaquam infœcunda, in utramq; par-
tem discerendi, semina; assecutus sum plus quàm volo. Nam quod ho-
die ferè neglectis Antiquis versemus Novitios, idem est profectò ac si
relictâ viva fontis scaturigine, assideremus aquæ, & dēriuatæ per fœ-
tidum canalem, & collectæ in paludem longè fœtidiorem. Ita quidem
ego sentio, & tu vnâ mecum, Bongarsi, in doctrinis omnibus excellen-
tissime. nec hoc tantum: sed etiam, fallere ac falli, qui liberos suos, si-
mul è pueris excesserint, Dialecticorum ac Rhetoricorum præcepto-
rum mancipant Doctoribus, nec inde solvunt ante pubertatem plenâ,
cùm iam nimirum omnem amiserunt serenè studendi libidinem. At
mihi sanè ac tibi, ceterisq; quibus aliquid salit

— *lene in parte mamilla,*

nihil aliud sunt geminæ illæ artes, quàm *mera instrumenta*, quorum v-
num quidem appositam materiem aut probet aut improbet; alterū
verò disponat ac comet: neutrum profectò vllam *materie guttulam*,
aut gignat aut eruat. Id ita esse, quamvis alia omnia non evince-
rent, at vel inde satis liqueret, quod nullum mihi dabunt è magi-
stellis istis, Organicæ an Topicis; qui decem periodos inchoet
compositione tolerabili, nedum orationem aliquam membris omni-
bus aptè pertextat; nisi antea furtim excussis librorum suorum Indi-
cibus cunctis, nisi deſtoratis Stobæo, Nano, Hybernico, Lycosthene,
Zyvingero, Parrasio, Bodino, Tolosano, & nescio quibus alijs melio-
rum auctorum recomatoribus. Non, non. quicumq; vel hoc nostro, vel
patrum ævo tolerabile quid præstiterunt in literis, ijs etiam curæ fuit.
non Latina modò, sed &

— *exemplaria Græca*

):(3

Nocturnâ versare: manâ, versare diurnâ.

Verùm valeat famelica hæc natio; ac sufficiat nobis, si non item impediatur, quo minus,

Floribus ut apes in saltibus omnia limant;

Omnia nos itidem depascimur aurea dicta,

Aurea, perpetuâ semper dignissima vitâ.

Quorum è genere quoniam item videri queant Discursuum horum clementa; bonum factum putavi, eas insignire peramabili nominis tui auspicio, non tam ideo, quamuis & ideo quoq; , ut probos quidē ac eruditos invitaret tanquam illicio; invidios autem ac malevolos, auerteret tanquā amuleto: sed magis ut instar confessoriae tabellæ debitum meum quo iam ætatem tibi obstringor diuulgaret. Cùm enim me iam annos penè viginti sex, ita tenerè diligas, ita carè æstimes; ita diffusè celebres, ita opiparè munereris; ut novis indigeam vocabulis, si novum hunc tuum affectum, supra Fratris sanè ac Patris magnum, dignè exprimere amem; scelus meum fuerit ultra omnia scelera, nisi nunc saltem dum licet, vocem emiserim, tuorum morum meæq; conscientiae, apud omnes interpretem. Ergo quando ita factus es naturâ, ac in tantum benignitate ac beneficiâ, aliâ supra aliam, amicos quotidie vadaris, ut his iam defessis accipiendo; ipse nondum fatigeris promerendo, atq; eâ quidē serenitate oculorum; eâ comitate vocis, eâ submissione habitus; eâ lubentiâ animi; ut tum maximè obligari videaris; cùm maximè obligas: nihil e quidem minus possum, quàm ut vicissim prothymiae huius extraordinariae prolixè meminerim, ac saltem grates laudesq; tibi dicam animo, ore

stylo, easque istâ qualiquali publici præconij pennâ permittam.

per orbem Europæ cultiorem; *monumentum*, utiq; si me-

ritum tuum, si voluntatem meam, posterius pro-

bè examinarint, *sempiternum*.

..
..

IANI GRVTERI

VARIi DISCVRSVS.

*Pleraque in summâ fortunâ auspiciis ac consiliis, quàm
telis ac manibus geri.* Lib. XIII. Annal. Tacitus.

ES CIO an non innotuerit Isocrati maiestatis vīs
longè lateq; dominantis; etiam cū vno eodem-
que se tenet loco. proximè profectò ei accessit vbi
sub personâ Nicoclis præcipit: Ο', πᾶν ὁμῶν ἕκαστος
αὐτὸς αὐτῷ τύχη σωζέσθω, ἡγείσθω μηδὲ ἐμὲ λήσθην· ἀλλ' ἐὰν
καὶ τὸ σῶμα τῶν μὴ παρῇ, πῶς δὲ λήσεται τὸ ἐμὸν οἰέσθω
τοῖς γιννομένοις περιεστέναι· πάντῳ γὰρ τὸ γινώσκω ἔχοντες,
σωφρονέστερον ἂν βελάσσομεν περὶ αὐτῶν: Cuius rei vni-
quisq; vestrum sibi conscius fuerit, eam ne me quidem
clam fore existimes. nam et si corpus meum, præsens non fuerit; at mentem me-
am singulis actionibus adesse putet. hoc enim animo si fueritis, modestius ageris
omnia. Certè nemo facile adsequetur mysteria Auspicioꝝ, nisi qui c-
tiam ad Regum auctorem, Deum opt. max. animi oculos direxerit. exhibi-
to enim nobis Principe, exhibuit vnâ expressam sui imaginem: ideoque
eidem quoque circumdedit maiestatem à diuinâ secundam. quæ qualis sit,
docemur ab istis Aristotelis cap. vi. lib. de Mundo: Καθόλου δὲ, ὅπερ ἐν νηὶ κυ-
βερνήτης, ἐν ἄρματι δὲ ἡνίοχος, ἐν χορῷ δὲ κορυφαῖος, ἐν πόλει δὲ νόμος, ἐν
στρατοπέδῳ δὲ ἡγεμὼν· ἔτι θεὸς ἐν κόσμῳ· πολλὰ καὶ ὅσον, τοῖς μὲν, καματηρὸν τὸ ἄρ-
χέν, πολυκίνητόν τε, καὶ πολυμέριμον· τῷ δὲ, ἄλυπον, ἄπνον τε, καὶ πάνσης κεχωρισμένον
σωματικῆς ἀσθενείας· ἐν ἀκινήτῳ γὰρ ἰδρυμένον, πάντα κινεῖ, καὶ πείραζει ὅπως βέλεται,
καὶ ὅπως, ἐν διαφοροῖς τε ιδέαις καὶ φύσεσιν. ὥστε ἀμέλει καὶ ὁ τὸ πόλεως νόμος, ἀκίνητος ὢν,
ἐν τῷ τῶν χρωμένων ψυχῶν πάντῃ οἰκονομεῖ τὰ καὶ τὸ πλεονέχον· ἐφ' ᾧ μένοισι γὰρ αὐτῷ, δηλονότι
ἐξίασιν, ἄρχοντες μὲν, ὅτι τὰ δέχονται: Vt verò summam iam loquamur: q̄ in naui gu-
bernator est, q̄ in curru agitator, q̄ in cboro præc̄tor; q̄ deniq; lex in ciuitate, & dux
in exercitu; hoc Deus est in mundo. nisi si hæc tenus interest, q̄ labor, & motus multi-
plex illos exercet et cura angunt varie: cū huic illaborata succedant omnia, omnis
molestie experta, citràque c. rporis infirmitatem. quippe cui in loco stabili im-
motòque collocato, omnia mouere & circumagere, pro arbitratu liceat, quo libi-
tum est cumque, & quo modo libitum, idque diuersis in formis simul atque na-

Α

*turis. Id autem ratione simili facit ille, atque lex civilis; quae immobilis ipsa
 existens in utentium animis, regit omnia ad Rempublicam pertinentia. Appositè igitur
 Aristides Oratione in Romam: Τοζαύτη δὲ ἔσα καὶ τηλικαύτη τὸ μέγε-
 θος ἡ δόξα, πολὺ μείζων ἐστὶ τῇ ἀκροβείᾳ, ἢ τῷ κύκλῳ τῆς χώρας. ἔγχαρ Μυσοὶ τὴ βασι-
 λείᾳ ἔχουσιν, ἔδδ Σάκκα, ἔδδ Πισίδα, ἔδδ ἄλλοι μέσοι, οἱ μὲν βία ἐισωκισμένοι, οἱ δὲ δόπο-
 σάντες, ληφθῆναι δὲ ἔδδ δυνάμενοι. ἔδδ ἀκέραι μὲν ἡ βασιλεύς γῆ· ἔστι δὲ πάντων τῶν ἔχον
 αὐτῷ δυνάμενων· ἔδδ καταγράφου μάχονται πρὸς ἀλλήλους ὥσπερ σὺν ὄντοσιν αὐτοῖς
 βασιλεύς, ἔδδ πόλεις, αἱ μὲν, πρὸς τέτταρας, αἱ δὲ, πρὸς ἐκείνους διίστανται. καὶ εἰς μὲν τὰς
 ἐκπέμπονται Φρουροὶ, ἐκ δὲ τῶν ἐκπίπτουσιν. ἀλλ' ὥσπερ αὐτῆς περικύκλῳ ἐκκεκαθα-
 ρμένῳ, ἔτῳς ἅπαντα ἡ οἰκουμένη χορὸς ἀκροβέστερον ἐν φθέρῃσι συνδουχομένη μένῃ τὴ ἀ-
 παντα αἰῶνα τῷ δὲ τῶν δόξα· ἔτῳ καλῶς ὑπὸ τῆς δὲ ἔχου φαίς ἡγεμόνῳ συγκρο-
 τεῖται· ὑπὸ πάντων δὲ πανταχοῦ ἴσον ἄρχεῖ. καὶ οἱ μὲν ἐν τοῖς ὅρεσι κατοκισμένοι κατα-
 πνόντεροι τῶν ἐν τοῖς κοιλοτάτοις πεδίοις πρὸς γε τὸ μὴ ἀνισταίτεσθαι· οἱ δὲ τῶν πεδίων τῶν ὁδοῶν
 μόνων κληρονομοῦν τε καὶ οἰκήτορες, ὑμέτεροι γεωργοί. ἡ πρὸ δὲ καὶ νῆσσοι ἔδδ ἐν ὁδοῖς διακέ-
 κριται. ἀλλ' ὥσπερ μία χώρα συνεχῆς, ἐν Φύλον, ἅπαντα ὑπὸ ἀκέραι σιωπῇ· πάντα δὲ
 ἐξ ὁδοῦ γινώσκου καὶ νόματῳ τελεῖται ῥᾶον, ἡ τις ἀνχορδὶ ψῆλαι. καὶ ἡ γῆ δὲ δὲ
 δόξα δὲ δόξα καὶ πέπτακ. οἱ δὲ ἄρχοντες οἱ πεμπόμενοι ὅτι πᾶς πόλεις τε καὶ ἔθνη τῶν
 μὲν ὑφ' ἑαυτοῖς, ἐκαστοὶ ἄρχοντες εἰσι· πᾶ δὲ πρὸς αὐτὰς τε καὶ πρὸς ἀλλήλους ὁμοίως ἀ-
 παντες δόχομενοι. καὶ δὲ καὶ τοῦτο φαίη, πᾶς ἀν' αὐτὰς τῶν δόχομένων διαφέρῃ, ὅτι πρῶ-
 τοι δεικνύουσιν ὅπως ἄρχεσθαι πρῶτον· τοσούτοις ἅπασιν ἐνέστακται φόβος ὅς μεγάλῃ
 ἄρχοντῳ, καὶ πᾶ πάντεσσι πρὸς τὸν δόχοντῳ, ὥς μάλλον μὲν ἐκείνον εἰδέναι νομίζουσιν, ἢ
 πρῶτον, ἢ σφᾶς αὐτὰς, μάλλον δὲ δὲ δόχουσι καὶ αἰδοῦνται, ἢ πρὸς δὲ πρῶτον ἂν τις τῶν
 αὐτῶν παρόντα, καὶ ἐφ' ἑσθ' ἡ καὶ κελεύοιται. ἔδδ εἰς δὲ ἐφ' ἑαυτῷ τηλικούτων φρονεῖ, ὅς
 τις τοῦτο ἀκέραι μόνον, οἷός τ' ἐστὶν ἀτρεμεῖν· ἀλλ' αἰσῶς ὑμῶν καὶ σέβει, καὶ συ-
 νεύχεται δὲ πρὸς εὐχῶν, πρὸς μὲν ὑπὲρ αὐτῶν τοῖς θεοῖς, πρὸς δὲ αὐτῶν ἐκείνῳ πρὸς τῶν
 ἑαυτοῦ. εἰ δὲ πρὸς καὶ μικρὸν ἐνδοῖει πρὸς δόχου τε καὶ ἀξιώσεως, ἢ κοινὰς ἢ ἰδίας τῶν ἀρχομέ-
 νων, οἱ πινες ἄρα ἀξιοὶ εἶναι, ὥς ἐκείνους ἐκπέμπουσιν εὐθὺς, ἐρωτῶντες, τί δὲ πρὸς, καὶ μέ-
 νουσιν, ἔς δὲ δόξα μὴ οὐχὶ ἡττονὴ δὲ δόξα σκάλων χορός. ἔτῳ δὲ δὲ φθέρῃσιν πρὸς τὸν
 πρὸς τῶν δόχου ἅπαντα, ἔδδ ἄλλοι τε ἐν ἄλλοις γινόμενον πρὸς καὶ ἐκαστοῦ βίβας, ἔδδ, ὅποτε
 σφῖσι τῶν γλῶσσαι πατοῖ· ἀλλ' εὐμάρτα πολλὰ καὶ ἔτι πᾶσαν ἄρῃ τῶν ἐνδομένων δὲ
 ὁδοῶν. αἱ δὲ μικρὸν φθάνουσι γράφεισιν, καὶ πρὸς ἄρῃσιν, ὥσπερ ὑποπτεροὶ φερόμεναι·
 Iam tantum cum sit ac tale imperium, certa possessione tamen, quam ambitu,
 maius videtur. nam nec Mysi regno potiuntur, nec Thracas, nec Pisida, nec
 alii intermedii, qui partim vi sedes occuparint, partim capi post defectionem
 non potuerint: nec ita dicitur esse regis terra, ut eam interim, quicumque
 possint, occupent; nec inter se satrapae, quasi rege careant, bellum gerunt: ne-
 que urbes haec ad hos, ille ad illos declinant; sed in alias praesidia mittuntur ex
 aliis eiiciuntur: sed ut aula perpurpureis amictibus, ita orbis universus quovis
 choro exactius secum consentit, et imperii huius aeternitatem exorat: quan-
 doqui-*

Idem ab hoc coryphæo principe pulcerrimè gubernatur. Aequali autem ubique regitur imperio, adeo ut & qui montes incolunt, imorum camporum cultoribus humiliores sint, quantum ad obedientiam pertinet; & qui fertiles agros sortiti sunt, vestri sint agricola. neque insula quicquam à continente differt: verum ut una regio continua, & gens eadem, cuncta placidè parent. Omnibus etiam mandatis ac nutibus citius, quàm digitum moveris, obtemperatur; & mox atque aliquid decretum fuerit, effectum datur. Qui autem in urbes & provincias mittuntur imperatores; ut singuli suis imperant, ita inter se omnes aqualiter parent: & eo videntur à subiectis differre, quòd primi rationem parendi tradunt. adeo magnum & omnia gubernantem imperatorem omnes metuunt. Quapropter eum tum quicquid agunt, melius seipsis scire arbitrantur, tum magis, quàm dominum famulus præsentem, instantem, & iubentem, reuerentur: nec eorum quisquam tantæ sibi dignitatis videtur, ut vel nomine dumtaxat audito possit quiescere, quin assurgens laudet & colat, ac duo simul vota concipiat, alterum Diis pro illo, alterum illi pro se. Sin alicubi circa iudicia vel rogationes tam publicas quàm priuatorum, si qui fortè digni videantur, paulum labantur, ad illum mox referunt, & ab eo quid agendum sit, non secus ac chorus à magistro, expectant. Quocirca nihil eum opus est imperium totum miserè pervagari, nec variis comitatibus singula stabilire, terram calcando; cùm possit orbem totum commodissimè per epistolas regere. quæ mox ut scriptæ sunt, velocissimè tamquam ab auibus deferuntur. Et hoc est quod volebat Titus Imp. orationis suæ parte ad Iudæos, Egesippi lib. v. cap. XLVI: Insolentiores vos nostra absentia fecit; quia nos occupatos putastis. Sed numquam ita occupati sumus, ut absentes simus orbi terrarum. nam & absentes assumus, & longè positis propius assistimus. Namque ut anima in corpore omnia membra vivificat sua, sic Romana providentia omnibus imperij sui partibus adest, & totum orbem Romanum, tamquam præsens gubernat. Nam si singulis animis illa vis diuina regendi corporis virtutem dedit, quantò magis Romano vigore, quo quasi unum totius imperij nostri corpus animatur, tuendi eius vitalem quamdam substantiam subministravit? Decorè admodum Eusebius Panegyrico ad Constantinum: Οὐδ' ὡς Φῶς, ἡλὶς μαρμαρυγᾶς τῆς καυσάρας Ἰππλάμψει, τὸς πορρωτάτω τοῖς τόποις ἀπωκισμένους τῆς μακρὸν ἐξ αὐτῆς ὁρᾶσθαι μέναις ἀκτῖσι, καταυράζει. ὣδε μὲν ἡμῖν τοῖς πλὴν ἑώαν λαχεῖν, τῆς ἐπὶ ξίον αὐτῆς καρπὸν. καὶ θάτερον ἢ τῆς παίδων, θατέρω γὰρ τῆς αἰθρώπων. καὶ πάλιν ἄλλον ἀλλαχόθι λαμπτήρας οἶα καὶ Φωτῆρας, τῆς ἐξ αὐτῆς πορευομένων Φώτων, διενέματα. εἴθ' ὑπομίαι ζῶντων βασιλῆας καὶ περὶ πᾶσι τέτταρας ὑποζῶντας αὐτὸς ἐαυτῷ εἰάληνας πάλαι τὸς ἀνδρείπτας κοσμερας, λώϊας τε αὐτὸς ἐν θέρει συμφωνίας τε καὶ ὁμονείας ἀρμολύμεναι, ἄνωθεν ὑψηλῶς λώϊοχῶν ἐλαυφ. ὁμοῦ πλὴν σύμπασαν, ὅσῳ ὁ ἥλιος ἐφ' ἑαυτῷ διαπύων. αὐτὸς τε τοῖς πᾶσι Ἰππάρχων, καὶ τὰ πᾶντα ἀφ' ἑαυτοῦ ἀρμολύμεναι. καὶ πᾶν τὸ ἐρανίον βασιλείας εἰκόνι.

κεκοσμημένος ἄνω βλέπων καὶ τὸ δέχεται πινυδέα, τὰς κάτω Διακυβερτῶν ἰδυίῃ· μονάρχη δὲ βασιλείας μιμήματι κρατῶμεν. Τοῦτο γὰρ ἀνθρώπων φύσις τὸ ἵππῃ γῆς μό-
 νῳ τὸ ἀπάντων δὲ δώρηται βασιλείᾳ. νόμος γὰρ ἔστι βασιλικῆς ἐξουσίας, ὅτι καὶ πάν-
 των μίαν δέχεται ὁρμίζομεν. Hic claro Caesarum filiorum suorum fulgore, velut
 radiis quibusdam ex se longissimè profusis, non aliter atque lumen solis suo splen-
 dore solet, homines ingenti locorum intervallo disunctos illustrat. Itaque &
 nobis, qui Orientem accolimus, suam ipsius presentiam non sine maximo omni-
 um commodo largitus est, & alteri hominum generi versus Occidentem unum
 ex filiis praefecit, & alios duos in aliis locis tanquam faces ac luminaria ex sua
 ipsius claritate diffusa collocavit. Porro autem Imperij quadrifariam dispartiti
 iugum, quasi quatuor equis, id est, sibi & tribus filiis Caesaribus fortissimis im-
 ponens, ipse eos diuini animorum consensus & concordiae fœnis colligatos, cali-
 dius moderatur; pariterque uniuersum terræ orbem, quem sol videt, peragrat,
 & omnibus hominibus tanquam praesto adest; atque ad id res cunctas quodam-
 modo oculis lustrat. Quin etiam caelestis imperij gerit effigiem, oculosque in su-
 blime tollens, homines in hoc inferiore imperio ad exemplar primariae illius impe-
 rij formæ gubernat, monarchiaeque principatum imitatione & exemplo caelestis
 confirmat imperij. Istam. n. imperij formam lex, quæ rex omnium est, humano ge-
 neri orbem terræ incolenti tribuit: quippe hæc regia potestatis compos. lex, unum
 omnibus praescribit imperium. Sciebat enim nomenne an. numen Principis

—ire per omnes:

Terræque tractusque maris; —

ideoque etiam in Præfectorum minimis solidum transferre iubar: adeo ut
 felicitas infelicitasque eorum, ab vno proficisceretur Principe. Quod sub-
 indicat Horatius lib. i. v. Oda xiv:

—barbarorum Claudius agmina

Ferrata vasto diruit impetu:

Primosque & extremos metendo,

Stravit humum, sine clade victor:

Te copias, te consilium & tuos

Præbente diuos.

nec leviores spiritus Naso lib. ii. Trist. ipsi Divo Augusto:

Sic assueta tuis semper victoria castris,

Nunc quoque se præbet; notaque signa petat.

Ausoniumq; ducem solitis circumvolet alis:

Ponat & in nitidâ laurea fœra comâ:

Per quem bella geris: cuius nunc corpore pugnas:

Auspicium cui das grande, Deosque tuos.

Dimi.

*Dimidioq, tui præsens & respicis Urbem;
Dimidio procul es, sævag, bella geris.*

Huic fundamento innituntur illa Cæsaris ad milites, Lucani Pharsal, lib. v.

— *veluti si cuncta minentur*

*Flumina, quos miscet pelago, subducere fontes;
Num magis ablati unquam decresceret aquor,
Quàm nunc crescit, aquis? An vos momenta putatis
Vlla dedisse mihi? nunquam sic cura Deorum
Se premit, ut vestra morti, vestraque saluti
Fata vacent .. procerum motus hæc cuncta sequuntur.
Humanum paucis vivit genus. Orbis Iberi
Horror, & Arctoi, nostro sub nomine miles,
Pompeio certè fugeres duce. fortis in armis
Cæsareis Labienus erat: nunc transfuga vilis
Cum duce prælato terras atque æquora lustrat.*

Ex quibus intelligimus ista de duce Xerxis, iam Xerxe regresso ad propria, lib. 11. Iustini: *Ibique prælium commissum: sed fortuna regis cum duce mutata non est: nam victus Mardonius &c.* Capimusque mentem verborum Taciti lib. 1. Hist. *Postquam id Romæ compertum, M. Aponius Mæsiæ obtinens, triumphali statua, Fulvius Aurelius, & Iulianus Titius, ac Numisius Lupus, legati legionum, Consularibus ornamentis donantur; lato Othone, & gloriam in se trahente, tanquam & ipse felix bello, & suis ducibus, suisque exercitibus Remp. auxisset.* Nec hæremus in Floro lib. 1v. cap. vi. *Et quamvis duces non essent tunc præsentis, quorum alterum corporis ægritudo, illum metus & ignavia subduxissent; stabat tamen pro partibus invicta fortuna, & ultoris, & qui vindicabatur.* Patentque hæc Velleii lib. 11: *Nusquam erat Pompeius corpore; adhuc ubique nomine, &c.* Huc nisi respicias, mirè frigebit Taciti locus lib. xv. Annal. *Tum lustratum ritè exercitum ad concionem vocat, orditurq, magnifica de auspiciis Imperatoriis, rebusque à se gestis &c.* multò magis eiusdè de Othone lib. 11. Hist. *Frater eius Titianus & præfectus prætorij Proculus, imperitiâ properantes, Fortunam & Deos, & Numen Othonis adesse consiliis, ac fore conatibus testabantur. neu quis obviam ire sententiæ auderet, in adulationem cõcesserant.* Et huic potissimum rationi incumbit Nazarbanis petitio ad Darium. de quâ sic Curtius lib. v. *Diis adversis bellum inimus, & pertinax fortuna! Per fas urgere non desinit. novis initiis & ominibus opus est. Auspiciis & Imperiis malis tradit interim, qui tamdiu rex appelletur, donec Asia deceat hostis; victor deinde regnum tibi reddat.* Gnarus hoc Aur. Victori. itaque prudè iter de Constantio: *Iulianum Cæsarem, cognatione acceptum sibi, transalpinis præfecit: isque nationes feras brevi subegit, captis famosis regibus.*

Quæ quamquam vi: eius; fortunâ Principis tamen & consilio accidere. quod a deo præstat, ut Tiberius. Galeriusq; subiecti aliis, egregia pleraque; suo autem ductu atque auspicio minus paria experti sint. Quocirca rem ipsam premit Mæmertinus, cum ita alloquitur Maximianum Panegyri. Vestra, hæc Imp. vestra laus est. à vobis proficiscitur & quod per alios administratur. Ut enim omnia commoda celo terraque parita; licet diversorum Numinum ope nobis provenire videantur; à summis tamen auctoribus manant; Iove rectore cali, & Hercule pacatore terrarum; sic omnibus pulcherrimis rebus etiam quæ aliorum ductu geruntur; Diocletianus facit, tu tribuis effectum. Vestra, inquam, fortuna, vestra felicitatis est, Imp. quod iam milites vestri ad Oceanum pervenere victoriâ, iam caesorum in illo litore hostium sanguinem reciproci fluctus sorbuerunt. Ac Philosophum potius agit Ammianus quàm historicum, ubi lingue verbere flagellat. Constantium Imp. lib. XVI: Interq; exaggerationem inaniû laudû, ostentationemque aperte lucentium, inflabant ex usu Imperatorem suo pre ingenio nimium, quicquid per omnem terræ ambitum, agebatur felicibus auspiciis eius assignantes. Quocirca magniloquentiâ elatus adulatorum, tunc & deinde edictis propositis arroganter satis multa mentiebatur; se solum quum gestis non adfuisset, & dimicasse & vicisse, & supplices reges gentium erexisse aliquoties scribens: & si, verbi gratia, eo agente tunc in Italiâ dux quidam egisset fortiter contra Persas, nullâ eius mentione per textum longissimum factâ, laureatas literas ad provinciarum signa mittebat; se inter primores versatum, cum odiosâ sui iactatione, significans. Nam neminem vnquam Regum aliter scripsisse, imò aliter scribere debuisse ad homines aulicarum rerum peritos, satis evincunt quæ modò posui: utique, si dux quivis, regis sui opus est, à quo fatum accipit, atque

Ducitur, ut nervis alienis mobile signum.

Quod ipsum nisi tenemus; admodum caligabimus ad hæc Taciti: Igitur in urbe sermonum avidâ, quemadmodum princeps vix septemdecim annos egressus, suscipere eam molem aut propulsare posset; quod subsidium in eo qui à femina regeretur: num prælia quoque & appugnationes urbium, & cætera belli per magistros administrari possent, anquirebant. Contra alii melius evenisse dixerunt, quàm si invalidus senectâ & ignaviâ Claudius, militia ad labores vocaretur, servilibus iussis obtemperaturus. Burrum tamen & Senecam multarum rerum experienciâ cognitos: & Imperatori quantum ad robur deesse? cum octavo decimo ætatis anno Cn. Pompeius, nono decimo Cæsar Octavianus, civilia bella sustinuerint. Fleraque in summâ fortunâ auspiciis & consiliis, quàm telis & manibus geri. Videbunturque Cimæriis involuta tenebris ista Trogi apud Iustinum: Igitur Illyrii infantiam regis pupilli continentes, bello Macedonas aggrediuntur: qui prælio pulsi, rege suo in cunis prolato, & ponè aciem posito, cæcis certamen repetivere: tamquam ideo victi fuissent antea, quod bellantibus sibi regis
suis

sui auspicia defuissent Imò. occacabunt ipsum, tum exempla Valerii Maximi lib. I. cap. v: Samij Prienessibus auxilium adversus Caras implorantibus; arrogantiam instincti, pro classe & exercitu cymbulam eis, derisus gratia, miserunt. Quam illi velut divinitus datam presidium interpretati, libenter acceptam, verà fatorum prædictione, victoria ducem habuerunt. Neque Apolloniata quidem paenitentiam egerunt; quod cum bello Illyrico pressi, Epidamnios ut opem sibi ferrent orassent; atque illi flumen vicinum manibus suis, nomine Aeantem in adiutorium se mittere dixissent: Accipimus quod datur, responderunt; eique primum in acie locum perinde ac duci assignaverunt &c. tum factum Macedonum, de quo Iustinus lib. vii: Sed & Caranus cum magna multitudine Græcorum, sedes in Maccedoniâ responso oraculi iussus querere; cum in Emathiam venisset, urbem Acedsam non sentientibus oppidanis, propter imbrium & nebulae magnitudinem, gregem caprarum, imbrem fugientium, secutus occupavit: revocatusque in memoriam oraculi, quo iussus erat, ducibus capris imperium querere, regni sedem statuit: religiosèque postea observavit, quocunque agmen moveret, ante signa easdem capras habere; captorum duces habiturus, quas regni habuerat auctores. Attonitusque audiet Ptolomæi consilium Curtii lib. x: Mea sententia hæc est, ut sede Alexandri in regia posita, qui consiliis eius adhibebantur, coeant, quoties in commune consulto opus fuerit: eoque, quod maior pars eorum decreverit, stetur. Duces præfectique copiarum his pareant. Ac ne per somnium quidem perveniet ad cubilia astutiæ eius quâ Argyraspidas circumvenit Eumenes; pulcerrimè perscriptâ à Diodoro Siculo Biblioth. lib. xvi: Δόξα γὰρ αὐτῷ τὸ ὑπὸν ὄραν Ἀλέξανδρον τὸ βασιλέα ζῶντα καὶ τῇ βασιλικῇ σκδῇ κεκοσμημένον χρηματίζειν, καὶ τὰ προσάγματα διδόναι πῖ; ἡγεμόσι, καὶ πάντα τὰ κτ' τὸ βασιλείαν διοικεῖν ἐνεργῶς. Διόπερ οἱ μὲν δεῖν ἐκ τῆ βασιλικῆς γαζῆς κατὰ σκδῶσιν χρυσίου θρόνον, ἐν ᾧ τεθῆναι τὸ δαδῆματ' καὶ σκήπτρου καὶ σεφάνου καὶ τῆ ἄλλης κατὰ σκδῆς, ὅππῃ θύβν ἄμ' ἡμέρᾳ πάντας αὐτῷ τῆς ἡγεμονίας, καὶ πωλησίον τὸ θρόνον συνεδρεύειν, καὶ τὰ προσάγματα λαμβάνειν ἐκ τῶν ὀνόματ' τῆ βασιλέως, ὡς ζῶντ' καὶ περὶ ἐπιτάγματος βασιλείας. Πάντων δὲ ἀποδεξαμένων τῆς λόγους, ταχέως ἅπαντα κατεσκεύασε τὰ πρὸς τὴν χρείαν, ὡς ἂν πολυχρύσου τῆ βασιλικῆς ἔσης γαζῆς· εὐθὺς οὖν κατὰ σκδῶσιν θείσης μεγαλοπρεποῦς σκδῆς, ὃς τε θρόνον ἔχων τὸ δαδῆμα καὶ τὸ σκήπτρον ἐτέθη, καὶ τὰ ὅπλα οἷς εἰάθη χρῆσθαι. καὶ κειμένης ἐσχάρας ἐχέσις πῦρ, ἐπέθυσον ἐκ κιβωτίου χρυσοῦ πάντες οἱ ἡγεμόνες τὸν τε λιβάνωτὸν καὶ τῶν ἄλλων ἐυσδίων τὰ πολυτελέστατα, καὶ προσεκύνουν ὡς θεὸν τὸν Ἀλέξανδρον. ἀκολούθως δὲ τέτρως δίδρυον πλῆθὺν κειμένων, ἐκάθιστον ὅππῃ τέτρως οἱ τῆς ἡγεμονίας ἔχοντες καὶ συνεδρεύοντες ἐβλήοντο πρὸς τῶν ἀεὶ κατεπρόχοντων. ὁ δὲ Εὐμείνης ἐν πάσι τοῖς χρηματιζέμενοις ἴσον ἑαυτὸν τοῖς ἄλλοις ἡγεμόσιν ἀποδεικνύειν, καὶ πάντας τῶν Φιλαιθρωποτάτης ὀμιλίας διημαγωγῶν, ἑν τῷ κατ' ἑαυτὸν φθόρον ἀπετείψαν, καὶ πολλὰ εὐνοίαν ἐν πῖς ἡγεμόσι πρὸς ἑαυτὸν κατεσκεύασεν· ἅμα δὲ καὶ τὴν βασιλέα διαισινδαμονίας ἐπιχρύσευσε, ἀρχαίων ἐλπίδων ἀπάντες

ἀπαντες ἐπληρῶντο, καὶ ἰσχυροὶ ὄντες αὐτῶν ἡγούμενοι: Visum enim se sibi in somniis
videre Alexandrum regem viventem & regio vestitu ornatum, ius dicere, &
mandata dare ducibus, omniaque regni negotia strenuè administrare. Itaque e-
xistimo, inquit, conficiendum esse ex regis opibus aureum solium, in quo collocato
diadema, & sceptro, & coronâ, reliquôque apparatu; sacrificent ei primâ luce du-
ces omnes, & propè solium concilium habeant, mandataque nomine regis accipi-
ant, tamquam viventis, suoque regno moderantis. Huic orationi cum omnes suf-
fragati essent, celeriter omnia quæ ad eam rem pertinerent, confecta sunt, utpote
cùm auro abundarent opes regia. Igitur protinus confecto vestitu magnifico, po-
nitur solium in quo esset diadema, & sceptrum, & arma, quibus ille uti solitus
fuerat. Positoque foco ignem habente, libant ex aureâ capsulâ duces omnes thus,
aliorumque odorum preciosissimos quosque, & Alexandrum ceu Deum adorant.
Secundum hæc positis multis sedilibus; sedent in eis qui ducatibus fungebantur, &
confessum habentes consultant de cis quæ maximè urgebant. Eumenes verò in om-
nibus quæ ibi tractabantur parcam se reliquis ducibus præbens, & cunctos huma-
nissimis colloquiis demulcens, & invidiam à se propulsavit, & magnam ducum
erga se benevolentiam conciliavit. Ac simul in ualescente in regem superstitione,
bonâ spe repleti sunt omnes, tamquam Deo quodam eos regente. Verùm de eo
fortè plura ad illud Taciti lib. vi. Annal. Magis famâ quam vi. Nunc suffi-
ciet producere acumen Aegyptii regis cuius meminit Herodotus lib. i i:
Ἀπείεω δὲ ὧδε κατὰ γραμμὰς, ἐβασίλευσε Ἀμασις, νομῶ μὲν Σαΐτεω. ἐὼν, ἐκ τῆς ἧς ἡ
πόλεως, ὄνομα οἱ ἐστὶ Σιὺφ. τὰ μὲν δὲ πρῶτα κατῴοντο τὸ Ἀμασιν Αἰγυπτιῶται, καὶ ἐν ἑδε-
μῇ μοίρῃ μεγάλη ἦγον, ἅτε δὲ δὴ δὴμότιω τοῦ πρώτου ἐόντος, καὶ οἰκίῃς οὐκ ὀπιφαιέσθαι.
μὲν δὲ σοφίῃ αὐτὸς ὁ Ἀμασις οὐκ ἐν γυναικὶ πρῶτον ἔμελλε. ἡ δὲ αἰὶν ἀλλὰ τε ἀρχαῖα μυ-
ρία, ἐν δὲ καὶ ποδανιπτήρ χεῖρεσθαι. ἐν τῷ αὐτῷ τὸ Ἀμασις καὶ οἱ εἰσαυτομόνες οἱ πάν-
τες τὰς πίδας ἐκάστω ἐναπενίξασθαι. ἔπειτα κατ' ὧν κόψας, ἀρχαῖα δὴ αἰμονέσθαι ἐξ αὐτῶν
ἐποίησαν, καὶ ἰδρύσθαι τῆς πόλεως οὐκ ἡ δὲ ὀπιφαιέσθαι. οἱ δὲ Αἰγυπτιῶται φοιτούντες πρὸς
τῷ αρχαῖα, ἐσέβοντο μεγάλως. μαθὼν δὲ ὁ Ἀμασις τὸ ἐκ τῶν αἰσῶν ποιούμενον, συγκαλέ-
σας Αἰγυπτιῶτας, ἐξέφηνε, φάσ ἐκ τῶν ποδανιπτήρων τῷ αρχαῖα γεγονέναι, ἐς τὸ πρῶτον μὲν
τὰς Αἰγυπτιῶτας ἐνεμείναι τε καὶ ἐνδρέειν, καὶ πίδας ἐναπενίξασθαι, τότε δὲ μεγάλως σέβε-
σθαι. ἡ δὲ ὧν ἔφη λέγων ὁμοίως αὐτῷ τῷ ποδανιπτήρ πεπερηγμέναι. ἐν τῷ πρῶτον ἦεν δη-
μότης, ἀλλ' ἐν τῷ παρόντι εἶναι αὐτῶν βασιλεύς. καὶ ἡμῶν τε καὶ προμηθεύσας ἐωυτοῦ
ἐκίλθε. πρῶτον μὲν τὸ πρῶτον προμηθεύσας τὰς Αἰγυπτιῶτας, ὥστε δὴ καὶ οὐκ ὀπιφαιέσθαι: Aprie
sublato, regnavit Amasis è tribu Saitanâ, & urbe cui nomen est Siuph. Eum in-
ter initia Aegyptij contemnere, nec ullius sanè momenti ducere, ut qui plebeius
fuiſſet, nec insigni familiâ ortus. Eos verò postea Amasis ad se solertiâ, non aspe-
ritate, perduxit. Erant ei cùm alia bona infinita, tum verò peluis aurea, in quâ
tam ipse quàm omnes convivæ semper pedes abluebant. hanc ille confregit, ex eâq;
Numinis statuas fecit, & in appositissimo urbis loco statuit: Aegyptij simulacrum
adeuntes,

advenientes, magnopere venerari. Id Amasis fieri à popularibus edoctus, convocatis Aegyptiis aperit, ex illa pelvi in quâ primò Aegyptij vomere immingeret. & in quâ pedes abluere consueissent, factum esse simulacrum, quod tunc tanto opere venerarentur. Itaque se aiebat perinde atque pelvim esse factum: etsi enim antehac fuisset plebeius, impraesentiarum tamen esse ipsorum regem, còque iubere ut sibi honor haberetur atque reverentia. Hunc in modum ad se traduxit Aegyptios, ita ut æquum censerent ei servire. Sic ille; satis prolixè, ut & huius alioquin capitis alia multa. Sed sic placuit: imò ita debuit fieri. scio enim quibus sacra mea commoveo; iis nimirum quibus insolens, subitus & brevis sermo, qui in modum fulguris, priusquàm illustret oculos, ià refugit; nec dat lucem videtibus, sed pavore. quod ipsum semel hæc dictum, singulis Dissertatiunculis dictum volumus.

Nil regente eo triste ab exteris accidisse, prorsus animis auditum. Lib. XIII. Annal.

AB E M V S inter sermones Epicteti, exsinuante Arriano lib. III. cap. XIII: Ορᾶτε γὰρ, ὅτι εἰς ἐλέω μεγάλλω ὁ καὶ σαρῆ μῦν δοκεῖ παρέχειν, ὅτι οὐκ εἰσὶν οὐδέ πω πόλεμοι, ἔδὲ μάχα, ἔδὲ ληστῆρια μέγαλα, ἔδὲ πειρατικὰ· ἀλλ' ἔχει πᾶσι ὥρα ὁδεύειν, πᾶσι δὲ ἀπὸ αἰατῶν ὅτι δυσμάς. μή τι ἐν καὶ δὲ πύρετ' ὁ δὲ αἰατῶν μῦν εἰς ἐλέω παραχεῖν; μή τι καὶ δὲ ναυαγίς; μή τι δὲ ἐμπρησμός; ἢ δὲ σφοδρὸς; ἢ δὲ κεραυνός; ἄγε, ἀπὸ ἔρωτος; ἢ δὲ δῶα; δὲ δὲ πένθος; ἢ δὲ δῶα. δὲ δὲ φθόνος; ἢ δὲ δῶα. δὲ δὲ ἐδενὸς ἀπὸ τῶν τέτων: Videtis enim, videri Cæsarem multam pacem prestare nobis, cum neque bella iam supersint, neque pugnae, neque latrocinia magna, neque piratica grassationes: sed quovis anni tempore, quâvis horâ iter facere liceat, ab Oriente in Occidentem navigare. Numquid ergo etiam à febre pacem prestare nobis potest? num à naufragio? num ab incendio, terræ motu, fulmine? Age, num ab amore? non potest. A luctu? non potest. Ab invidia? non potest, denique à nullâ talire. Pensiculatè seniculus ille, & proximè ad verum; Nā nulli quidē regū in manu est, ne nobis controversia sit cum affectibus animi; at est penes ipsos, ne grassentur morbi, ne fiant naufragia, ne incendia, ne terræ motus, ne sterilitates, & talia. Hoc qui nescit; nā multa ignoret necesse est: certè cæcutiat ad infinita Poetarum Historicorumque loca; nullā re magis Magistratus bonos quidem commendantium, malos vero traducentium, quàm ab hac temporum suorum nunc lætitia, nunc calamitate. Atque hinc ceu adamantinum Egesippi argumentum, quo utitur post fabulam de Mundo & Paulinâ, lib. II. cap. V. de Excid. Hieros: Quod igitur ludibrium imperitante Tiberio acciderit, non putavi praterendum, ut ex eo deformitas colligatur Imperatoris. Sic enim boni Principis vita, probitatis

quedam praescriptio, & per universos vivendi forma est; ita Imperatoris colluvio, lex flagitiorum est. Et ipse de se quidem Oedipus apud Senecam in sui nominis tragocdia:

*Sperare poteris, sceleribus tantis dari
Regnum salubre? fecimus caelum vocens. &c.*

quod eidem quoque imputat Oraculum ibidem:

—— *Patria, non irâ Deum
Sed scelere raperis. non gravi flatu tibi
Lueticus Auster, nec parum pluvio aethere
Satiata tellus balitu sicco nocet;
Sed rex cruentus.——*

Quibus ipsis versibus, ceu malleo quodam, aperitur nucleus verborum Taciti lib. xii. Annal: Pactum inter Claudium & Agrippinam matrimonium, iam fama, iam amore illicito firmabatur: necdum celebrare solennia nuptiarum audebant; nullo exemplo, deducta in domum patris fratris filia. quin & incestum; ac si sperneretur, ne in malum publicum erumperet, metuebatur. Patetque ex iisdem quid sibi velit idem auctor lib. xiv. Annal: ubi tractat suspicionem incestus Neronis: Iamq; lasciva oscula, praenuntias flagitii blanditias, annotantibus proximis, Senecam contra muliebres illecebras subsidium à feminâ petiisse; immissamque Acten libertam, quae simul suo periculo, & infamia Neronis anxia, deferret: pervulgatum esse incestum, gloriantem matrem; nec toleraturos milites profani Principis imperium. Quibus interpretandis, serviunt illa Tragœdiographi in Octavia v. 231:

*En ipse diro spiritu sevi Ducis
Polluitur aether: gentibus clades novas
Minantur astra, quas regit Dux impius &c.*

Eadem incedit semitâ Philostratus libro viii. de vita Apolloni: qui, Domitiano percontante Apollonium, quomodo Ephesinos liberasset peste; atq; co inter alia dicente relaturum se, modò si vellet, causas pestis: Imperator veritus, ne iniustitiam suam ipsius, impurasque nuptias, aliaque flagitia, morbi causas designaret; silere iussit hominem: Εἰ δὲ βέλαι, λέγω καὶ λοιμῶν αἰτίας· ὃδ' οἶμαι δέισας μὴ τ' ἀδικίαν καὶ τὰς μὴ καθαροὺς γάμους, & ὅπια ὅσα βλόγως ἐπραΐην, ὅτι γράψῃ τ' τοιαύτης νόσις· & δέομαι, εἴ-
Φη, πῶς δὲ ἀποκρίσεως. Similiter, cum imperante Commodus incendium Urbi nocuisset, refert Herodianus lib. i: Οὐδέ τι ὁ Ρωμαίων δῆμιος μετ' ἀνοίας πὺν Κόμμεδον, ἐπέβλεπεν, ἀλλὰ & πὰς αἰτίας τ' ἐπιλήλων συμφορῶν εἰς τὰς ἐκείνης ἀκρίτους φόνους & τὰ λοιπὰ & βίᾳ ἀνέφερεν ἀμαρτήματα. Non iam ut antea mul-
titudo benevolè Commodum adspicere, sed referre etiam causas omnes cala-
mitatum quae crebrae erant, in temeraria eius homicidia & reliqua vitæ crimi-
na.

na. Claudianus præterea disertis verbis lib. i. invehitur in Eutropium versu 493.

—nam quæ iam bella geramus

Mollibus auspiciis? aut quæ connubia prolem;

Aut frugem laturus ager? quid fertile terris?

Quid plenum sterili possit sub Consule nasci?

Deniq; & ipse Iosephus narratâ pestilitate ac fame quæ inciderant in regnum Herodis, refert lib. xv. Antiq. cap. xii. Καὶ μῖσθ' εἰς αὐτὸν ἐκ τῶν δέχομένων. ὃ δὲ σὺν ἐν πράξει, Φιλάππον ἀεὶ τῷ ἑαρεσσηκότων: Ad hæc accedebat populare in regem odium, quod ferè soleat calamitatum culpa in eos reici penes quos est regimen reipubl. Quæ omnia cò me impellunt, ut putem omnis ævi, omnis gentis hanc fuisse opinionem quasi communem. Planè de Romanis, Panegyrista nomine Flaviensium ad Constantinum Imp. Præclara fertur Catonis oratio de lustrisui felicitate. iam tunc enim in illâ vctere Republicâ ad Censorum laudem pertinebat, si lustrum felix condidisset, si horrea messis impleisset, si vindemia redundasset, si oliveta larga fluxissent &c. quæ verba ad historias amissas digitum frustrâ nobis intendunt: interim lucem commodant istis L. Iulii Lib. xi. quæ citat Nonius Marcellus & Gellius lib. i v. Noct. Att. cap. xvi.

Scipiada magno improbus obiiciebat Asellus

Lustrum, illo Censore malum infelixq; fuisset.

Illuminantq; Ciceronis isthæc post red. ad Quirites: Mecum quæstiones, mecum iura magistratum, mecum Senatus auctoritas, mecum libertas, mecum etiam frugum ubertas, mecum Deorum & hominum sanctitates omnes & religiones absuerunt &c. Faciuntque ne hæreamus in illo Ciceronis lib. vii. Epist. fam. ad Curium, ubi iocatur in magistratum dialem: Caninio Consule scito neminem prandisse: nihil tamen eo Consule mali factum est. Nec interpretem requirant eiusdem apud Macrobius libro xi. Saturnal. cap. i i i: Magnum ostentum anno Vatinius factum est; quod illo Consule, nec Bruma, nec Ver, nec Aestas nec Autumnus fuit. Liqueatq; Taciti periodus lib. i. Annal: Pacem sine dubio post hæc, verum cruentam. Lollianas Varianasque clades. interfectos Romæ Varrones, Egnatios, Iulos. Nec domesticis abstinebatur. abducta Neroni uxor: & consulti per ludibrium Pontifices, an concepto, nec dū edito partu ritè nuberet. Q. Ate dii & Vedii Pollionis luxus. &c. Eodem tendunt sed viâ contraria, quæ idem Cornelius lib. Ann. x i i: Liberalium quoque artium commemoratio, & nihil regente eo Reip. &c. Idem voluit Suetonius cap. Titi vii i i: Quedam sub eo fortuita ac tristia acciderunt; ut conflagratio Vesuvi montis in Campaniâ; & incendium Romæ per triduum, totidemq; noctes; item pestilentia quanta non temerè aliàs. Quæ, ne aliorum

trahamus, facit in vitâ Galli Hostilii & Volusiani Eutropius: *Sola pestilentia & mortis atq; agritudinibus notus eorum principatus fuit.* Et apertè alioqui Aurel. Victor de Magnentio: *Hic fuit debilis pedibus manibusq; articularum dolore: fortunatus celi temperie, fructuum proventu, nullâ à Barbaris formidine, &c.* Inde est quod inter præcipuas Augusti laudes collocet Horatius lib. iv. Odâ v:

*Tutus bos etenim rura perambulat,
Nutrit rura Ceres, almaq; Faustitas.
Pacatum volitant per mare navita:
Culpari metuit fides. &c.*

iterumque Odâ decimaquintâ

*—— tua Caesar ætas;
Fruges & agris rettulit uberes;
Et signa nostro restituit Iovi &c.*

quæ minimè poetico stylo dictata esse, evincit Val. Maximus lib. i x. cap. xi: *Itaq; stat pax, valent leges; sincerus privati ac publici officii tenor servatur.* loquitur de principatu Tiberii. Cui nihil cedit Velleius libro posteriori: *Tum refulsit certa spes liberorum parentibus, viris matrimoniorum, dominis patrimonii; omnibus hominibus salutis, quietis, pacis, tranquillitatis: adeo ut nec plus sperari potuerit, nec spei responderi felicius.* Ab ea causa prædicat Drusum lib. i v. cap. xi. Florus: *Denique in Germania pax erat, ut mutati homines, alia terra, cælum ipsum mitius molliusq; solito videretur.* Eodem etiam spectant Taciti verba, cum quidam somniasset magnam vim aut latere in agro Carthaginensi lib. x v i. Annal: *Ac forte Quinquennale ludicrum secundo lustro celebrabatur: Oratoribusq; præcipua materia in laudem Principis assumpta est. Non enim tantum solitas fruges, nec metallis confusum aurum gigni; sed novâ ubertate provenire terras, & obvias opes deferre Deos; quæque alia summâ facundiâ, nec minore adulatione servilia fingeant; securi de facilitate credentis.* Quibus geminum germanum, quod ridet suo mo: cluvenalis Satyra i v. cum ingenti pisce donaretur Domitianus Imp.

*Obstitit intranti miratrix turba parumper,
Et cessit: facili patuerunt cardine valvæ.
Exclusi expectant admissa obsonia Patres:
Itur ad Atridem. tunc Picens, Accipe, dixit,
Privatus maiora focis. genialis agatur
Iste dies: propera stomachum laxare saginis;
Et tua servatum consume in sæcula rhombum.
Ipse capi voluit &c.*

Allu-

Allusit Papinius lib. v. Sylvarum in Priscillam Abalcantii versu 144.

*Florebant hilares inconcussiq, penates;
Nil mæstum. quid enim, quamvis infida levisq,
Cæsare tam dextro posset Fortuna timere?*

Præterieram Mamertinum, nili aure mihi vulsâ, vltiò dictaret è Gene-
thliaco Maxim. Aug. dicto: *Reverâ sacer Imp. scimus omnes antequam vos
salutem Reip. redderetis, quanta frugum inopia, quanta funerum copia fuit; fa-
me passim morbisq, grassantibus. Ut verò lucem gentibus extulistis, exinde salu-
tares spiritus iugiter manant: nullus ager fallit agricolam, nisi quod spem uber-
tate superat. hominum ætates & numerus augetur. rumpunt horrea conditæ mef-
ses, & tamen cultura duplicatur. ubi silva fuere, iam seges est. metendo & vinde-
miando defecimus.* Eâdem adhuc oratione: *Ecce autem subito cum iam deduci
liburnas oporteret, tibi uberes fontes terra submisit, tibi largos imbres Iupiter fu-
dit, tibi totis fluminum alveis Oceanus redundavit. itaq, in aquas sponte subeuntis
impetum navigia fecerunt, levi modò commota nixu ducentium; quorum ad fe-
licissimum illud exordium magis opus erat nautico carmine, quàm labore. &c.* Sed
nec expedio me ab Latinio Pacato. ingerit enim e Panegyrico quem ha-
buit de Theodosio: *Illud dicam quod intellexisse hominem & dixisse fas est, ta-
lem esse debere qui à gentibus adoratur, cui toto orbe terrarum privata vel publi-
ca vota redduntur: à quo petit navigaturus serenum, peregrinaturus reditum, pu-
gnaturus auspiciū.* Quid, quod ferè indignatur Vergilius haud se vocatum
ad has partes? recinitque vaticinium suum ex Ecloga 1 v:

*Iam nova progenies celo demittitur alto.
Tu modò nascenti puero, quo ferrea primum
Desinet, ac toto surget gens aurea mundo,
Casta faue Lucina: tuus iam regnat Apollo.
Teque adeo, decus hoc avi, te Consule inibit
Pollio, & incipient magni procedere menses.
Te duce, si qua manent sceleris vestigia nostri,
Irrita perpetuâ solvent formidine terras.
Ille Deum, & quæ sequuntur.*

Nec abstinet cis quæ legimus lib. vi. Aeneid. versu 791:

*Hic vir, hic est, tibi quem promitti sæpius audis,
Augustus Cæsar, Divûm genus; aurea condet
Sæcula qui rursus Latio, regnata per arva
Saturno quondam, &c.*

Ostentat item sua Claudianus, enphatica ore Phœbi, lib. ii. de Laudib. Sti-
liconis versu 454:

*En, cui distulimus melioris sæcla metalli,
 Consul adest, ite optati mortalibus anni,
 Ducite virtutes hominum, florescite rursus
 Ingenius hilares Baccho, frugumq, feraces.
 Non inter geminos anguis glaciale Triones
 Sibilet, immodico nec frigore seuiat Vrsa.
 Non torvo fremat igne Leo, nec brachia Cancrì
 Vrat atrox æstas, madida nec prodigus urna
 Semina, prærupto dissolvat Aquarius imbre.
 Phryxæus roseo producat fertile cornu
 Ver aries, pingues nec grandine tundat olivas
 Scorpius, Autumni maturet gramina Virgo
 Lenior, & gravidis adlatret Sirius uvis.*

Breviter quoque meminit è carmine ad Maioragium Sidonius:

*Iam tunc imperium præsentis principis aureâ
 Volvebant bona fata colu, —*

Quæ omnia profectò; ut nihil aliud, ita notabiliter produnt virulentiam
 Epigrammatis in Tiberium à Tranquillo conservati capite LIX:

Aurea mutasti Saturni sæcula, Cæsar.

Incolumni nam te ferrea semper erunt.

ostenduntque quid voluerit Læpridius sine Helegabali: *His iungendi sunt
 Diocletianus aurei parens sæculi, & Maximianus, ut vulgò dicitur, ferrei.* Eâ-
 dem imbutos opinione Græcos cur arbitrer, inducor à Senecâ, in Fu-
 rente; ubi Hercules, ceu terrarum orbis Censor publicus ita loquitur:

——— *Concipiam preces*

*Ioue meque dignas. Stet suo calum loco,
 Tellusque & Aether. Astra inoffensos agant
 Aeterna cursus. alta pax gentes alat.
 Ferrum omne teneat ruris innocui labor,
 Ensesq, lateant. nulla Tempeſtas fretum
 Violenta turbet. nullus irato Iove
 Exiliat ignis. nullus hibernâ nive
 Nutritus agros amnis everſos trahat.
 Venena ceſſent. nulla nocituro gravis
 Succo tumefcat herba. non ſævi ac truces
 Regnent tyranni. ſi quod etiamnum eſt ſcelus
 Latura Tellus; properet, &c.*

quæ ne quis putet à furioso dici aut adulanti; audiat eadem fèrè ore Vlyſ-
 ſis Homericì, Odyſſ. XIX. verſu 109: — ἦ γὰρ σὺ κλέῃ & ἔργον δὲ γὰρ ἰκάνει.

ὦς τε

Ὡς τέ πευ ἢ βασιλῆος ἀμύμονος, ὅς τε θεοδῆς
 Ἀνδράσιν ἐν πολλοῖσι καὶ ἰφθίμοισιν αἰάσων,
 Εὐδικίας αἰέχῃσι, φέρῃσι δὲ γαῖα μέλαινα
 Πυρρὸς καὶ κερδαῖς, βερίθῃσι δὲ δένδρεα καρπῶ.
 Τίκτε δὲ ἔμπεδα μῆλα· θάλασσα δὲ παρέχῃ ἰχθῦς
 Ἐξ Ἀηγεσίης· δρετῶπι δὲ λαοὶ ὑπὸ αὐτῷ.

———certè enim tua gloria ad calum latum peruenit:

Sicut alicuius regis inculpat, qui Deum colens

Viris multis & fortibus imperans

Iura tribuit: fert verò terra nigra

Tritica & hordea: grauantur autem arbores fructu.

Pariunt verò firma pecora; mare autem præbet pisces

Ex recta administratione: feliciter degunt populi sub ipso.

Idem obtinuisse apud Gallos, indicio est Liuius lib. v: Prisco Tarquinio Romæ regnante, Celtarum quæ pars Gallia tertia est, penes Bituriges summa imperij, fuit; ij Regem Celtico dabant. Ambigatus is fuit, virtute fortunâq; cum suâ tum publicâ præpollens; quod in imperio eius Gallia adeò frugum hominūque fertilis fuit, ut abundans multitudo vix regi videretur posse, &c. Adeo ut iam non nimium insolens sit quod habemus Ammiani lib. xxviii. de Burgundis: Apud hos generali nomine rex appellatur Hendinos, & ritu veteri, potestate depositâ remouetur, si sub eo fortuna titubauerit belli, vel segetum copiam negauerit terra: quemadmodum solent Aegyptij casus eiusmodi adsignare rectoribus, &c. Habuit hæc talia ante animi oculos Dio Prusæus Oratione xxv. vbi copiosè ostendit Genios civitatum, ac prouinciarum, nihil esse aliud quàm Principes earundem ac Rectores; ipsiq; ciuitatibus ac prouinciis modò benè, modo malè succedere tum publica tum priuata, pro ut illi vitam instituerint bonam malamve. Nec abhoruisse ab hac opinione Christianos, indicat, inter D. Augustini scripta auctor libri de xii. Abusionum gradibus: Qui regnum secundum hanc legem non dispensat; multas nimirum aduersitates imperij tolerat. idcirco enim pax populorum sæpe rumpitur, & offendicula de regno suscitantur; terrarum quoque fructus deminuuntur, & seruitia populorum impediuntur; multi & varij dolores prosperitatem regni inficiunt, charorum & liberorum mortes tristitiam conferunt; hostium incursus prouincias undiq; vastant; bestia armentorum & pecorum greges dilacerant, tempestates aëris & hemisphæria turbata terrarum fecunditatem & maris ministeria prohibent; & aliquando fulminum ictus segetes, & arborum flores & pampinos quosque exurunt. & paulò post: Ecce quantum iustitia regis seculo valet, intuentibus perspicue patet. ist enim pax populorum, tutamen patriæ, immunitas plebis, munimen-

tum

rum gentis, cura languorum, gaudium hominum, temperies aëris, serenitas maris, terræq; fecunditas, solatium pauperum, hereditas filiorum, &c. Quæ si quis in dubium vocaverit, is adeat Samuelis lib. II. cap. XXIV. vbi tota punitur Iudra ob Davidis recensum, consulatque eius historiæ Interpretes. nam ego tacco; veritus audire, *sutor supra crepidam*. Interca quandoquidem fama temporum censerentur Imperantes; obtinuit, ut si quis laudaret sæculum suum, laudaret etiam ipsum principem; si quis sæculo convitium faceret, convitiaretur Principi. Vtriusq; exēpla, per saturam, hæc sunt. Accusato, paribusque sententiis absoluto, impingitur lib. III. Controv. II: *Non absolutus parricida, sed dubius. Ut absolvaris, multis tibi sententiis opus est: ut damneris, unā. Non absoluerunt reū, sed sæculo pepercerūt*. Sed & magistratus deprecatur lib. X. Apuleii Metamorph. *ut ritè & more maiorū, iudicio reddito, & utrinsecus allegationibus examinatis, civiliter sententia promeretur; nec ad instar barbarica feritatis vel tyrannica impotentia, damnaretur aliquis inauditus: & pace placidā tam dirum sæculo prodere-tur exemplum*. Deq; M. Antonio Philosopho Capitolinus. *In conscios defectionis vetuit Senatum graviter vindicare, simul petiit nequis Senator tempore principatus sui occideretur; ne eius pollueretur imperium*. Itaque cū extet oratione M. Lepidi apud Tacitū lib. III. Annal: *Si P. C. unum id spectamus, quā nefariā voce Lutorius Priscus mentem suā & aures hominum polluerit; neque carcer, neq; laqueus, ne serviles quidem cruciatus in eum suffecerint. sin flagitia & facinora sine modo sunt, supplicis ac remedii Principis moderatio, maiorumque & vestra exempla temperant, & vana &c.* id iterum sic quasi interpretatur apud eundem lib. XIV. Annal. Pētus Thrasea; *Non quicquid nocens reus pati meretur, id egregio sub Principe, & nullā necessitate obstricto Senatu, statuendum differuit. carnificem & laqueum pridem abolita, & esse pœnas legibus constitutas, quibus, sine iudicum sævitia, & temporum infamia, supplicia decernerentur*. Ab eo est, quod occurrat apud Cassiodorum; alibi, *Populi quies, praconium regnantium*; alibi, *populi securitas, ornatus principis est*; deniq; *Populorum salus, principum gloria, aliaque his similia*. Inde & ex opposito Imperator Gordianus; *Temporum meorum disciplina non patitur*: Diocletianus verò & Maxim: *Abhorret à sæculo nostro*; item, *Contra sæculi nostri tranquillitatem, &c.* lib. II. Cod. tit. XVII. Theodosius, Arcad. & Honor: *Turbulentus obtreçator temporum nostrorum &c.* Lib. IX. Cod. tit. VI. Ὅπερ Ἰπὶ τοῖς ἡμετέροις συμβεβῶσι χερόναις οὐκ ἡβγλόμεθα: *Vellemus non accidisse nostris temporibus*. Iustinianus Novella XXXIX. cap. II. Quò etiam referas Epigramma Martialis totum LXXII. lib. IX:

Dixit

Dixerat, o mores! o tempora! Tullius otim

Sacrilegum strueret cum Catilina nefas. &c.

Nec aliter capiendus versus eiusdem libri Epig. x x v i i i: *Et cum theatro seculoque rixaris.* Isto quoque modo accipienda Plinii lib. v i i. Epistola postrema: *D. quidem Nerva, non mihi solum, verum etiam seculo est gratulatus, cui exemplum simile antiquis contigisset.* Etiam Lucani lib. v i i i. *Pharsaliæ*, ubi agit de Lesbienfibus:

—— *tali pietate virorum*

Letus in adversis, & mundi nomine gaudens

Esse fidem: nullum toto mihi, dixit, in orbe

Gratius esse solum, &c.

quibus in versibus non aliter tenentur Interpretes, quam glutine aviculæ. malè malè: vult enim poeta gavisum Pompeium, non tam sui quam sæculi causâ. inventos adhuc qui mi' eris subvenirent, fidemq; haberent sacram. Quare cum lego apud Suetonium de Augusto cap. x x x i i i: *Manifesti parricidii reum, ne culeo insueretur, quod non nisi confessi affiebantur hac pœna, ita fertur interrogasse: Certè patrem tuum non occidisti; observe quidem primò non fuisse culeû nisi parricidarum confitentium; deinde, pependisse nonnunquam salutem perniciemque rei ab interrogatione iudicis: interim, & tertium hinc eruo: Augustum videlicet hâc interrogatione tam sibi favisse, quam parricidæ; utpote cui constaret vitia populi, imputari regentibus: itaque nimium quantum denigratum iri felicitatem sæculi sui scelere isto omnium summo. Nam planè monstrû resipit dictum Caligulæ, de quo in vita eius Suetonius cap. x x x i: *Queri etiam palàm de conditione temporum suorum solebat, quod nullis calamitatibus publicis insignirentur. Augusti principatum clade Varianâ; Tiberii, ruinâ spectaculorum apud Fidenas memorabilem factum, sui oblivionem imminere prosperitate rerum. Atque identidem exercituum cedes, famem, pestilentiam, incendia, hiatum aliquem terre optabat.* Quod gnarum Plinio; qui de simili portento, Domitianum puto, ita loquitur lib. i v. Epistola x i: *Nam cum Corneliam Vestalium maximam defodere vivam concupisset; ut qui illustrari seculum suû eiusmodi exemplo arbitraretur.* &c. Pari verborum honore Syllam excipit Val. Maximus lib. i x. cap. i i: *Quatuor millia & septingentos dire proscriptionis edicto iugulatos, in tabulas publicas retulit; videlicet ne memoria tam præclaræ rei dilueretur.* Ideoque invidiosâ interrogatione Antigone Papi-
nii, lib. x i. Thebaidos versu 730:*

—— *nam quæ migranti externa patcbunt*

Mœnia? vis Argos eat, hostilesq; Mycenæ

Squalidus irreptet? victiq; ad limen Adraſti

C

*Aonias narret clades? tenuemq; precetur
Rex Thebanus opem? Misera quid crimina gentis
Pandere, quid casus iuvat ostentare pudendos?
Conde precor, quodcunq; sumus.*

Huic mori dum attendunt, expressum videas, apud Livium quidem post seditionem ad Sucronem verbis Scipionis lib. XXVIII: *Auferat omnia irrita oblivio, si potest: si non; utcunque silentium tegat*: apud Cicronem verò de bello Mithridatico, Orat. pro Flacco: *Liceat hac nobis, si oblivisci non possumus; at tacere*. Iterum pro Plancio: *Nam Opimii quidem calamitas utinam ex hominum memoria posset evelli! vulnus illud Reip. dedecus huius imperii, turpitudine populi Rom. & non iudicium putandum est*. Extat & in Lucano circa pugnam Pharsalicam lib. VI:

*Hanc fuge mens partem belli, tenebrisq; relinque:
Nullaq; tantorum discat me vate malorum
Quàm multum bellis liceat civilibus, etas.
Ah potius percant lacrimæ, pereantq; quicrelæ.
Quicquid in hac acie gessisti, Roma, tacebo.*

Statius præterea lib. V. Sylv. Protrept. ad Crispinum à matre tentatum veneno, versu 88:

*Excidat illa dies ævo, ne postera credant
Sæcula! nos certè taceamus; & obruta multâ.
Nocte regi propria patiamur crimina gentis.*

Non ineptè igitur Arcadii atque Theodosii decretum: *Omnes res Entropii, qui quondam præpositus sacri cubiculi fuit, ararii nostri calculis adiunximus, crepto splendore eius & Consulatu à tetrâ inlucio, & à commemoratione nominis eius, & cænosis sordibus vindicato, ut eiusdem universis actibus antiquatus, omnia mutescant tempora, nec eius enumeratione sæculi nostri labes appareat, nec ingemiscat, aut qui suâ virtute ac vulneribus Romanos fines propagant, vel qui eisdem servandi iuris equitate custodiunt, quod divinum præmiu Consulatus lutulentum prodigium contagione feda vit &c.* Consule locum Cod. Th. lib. IX. tit. XL. Nec inconcinnè Tiberius cum Val. Messalinus signum aureum in ade Martis Ultoris, Cæcina Severus aram Vliioni statuendam censuisset; prohibuit: ob externas ea victorias sacrari dictitans; domestica mala tristitiâ operienda; inquit Tacitus lib. III. Annal. qui mirum, nisi respexerit ad Iul. Cæsarem, de quo sic Plinius lib. VI. cap. XXV: *Præter civiles victorias, undecies centum & XCII millia hominum occisa præliis ab eo, non equidem in glæria posuerim; tantam etiam coactam humani generis iniuriam: quod ita esse, confessus est ipse, bellorum civilium stragem non prodendo*. Adeo ut non sine ratione dictaverit orat. cōtra Græcos Tatianus:

Πάνου γοῦν σμινὸς καὶ ὁ τύραννος. Φάλαρις, ὅς τ' ἔστιν Ὀπτιμασιδίδης θοιόμει. Πολυστράτην τοῦ Ἀμπερακιδίου κατὰ σκώλης μέχρ' αὐτῷ ὥς ἡς αἰὲρ θωμάσος δεικνύται. καὶ οἱ μὲν Ἀκρῶν ἦνοι βλέπν' αὐτῷ τὸ πρὸς ὤπιν τὸ πρὸς ὀφθαλμὸν ἀπὸ τῶν αἰθρῶν φαρίαν ἐδεδίδεσαν· οἷς δ' ἔμελλον ἐστὶ παρδείας, αὐχοῦσιν, ὅτι δὲ εἰκόν. αὐτὸν θεοροῦσι. πῶς γὰρ ἔχ' αὐτὸν ἀδελφονοκτονίαν παρ' ὑμῖν τελευτῆσαι, οἱ Πολυαίχους καὶ Ἐτεοκλέους ὀρῶντες τὰ χήματα· καὶ μὴ σὺν τῷ ποιήσαντι Πυθαγόρᾳ κατὰ βορθώσαντες; ἐναπύλλοιτο κακίας τὰ ὑπομνήματα &c. *Egregius scilicet fuit tyrannus ille Phalaris, qui latebantes adhuc infantes vorauit, & expressius ingenio Polystrati, tamquam vir aliquis admirandus, etiamnum ostenditur. Et cum Agrigentini faciem eius anthropophagiā contaminatā intueri abhorreant, non desunt literati homines qui imaginem eius uidisse gloriantur. Quis non vitio vobis vertat, quod Polyniciis & Eteoclis imagines spectando mutuam fratrum cadem probare videamini, & non potius eas unā cum ipsarum artifice Pythagorā pessundetis? Percant ista, unde vitiorum memoria menti renouatur. &c.*

Ac tamen ferenda regum ingenia; neq; vsui crebras mutationes. Lib. xii. Annal.

Dimodum consulit maiestati Regum, quòd legimus Plutarchi Agide: Βασιλεῖ Λακεδαιμονίων ἔδ' οἱ πολέμιοι ῥαδίως ἐν τῇ μάχῃς ἀπαντῶντες προσέφερον τὰς χεῖρας, ἀλλ' ἐπετρέποντο, δειδότες καὶ σεβόμενοι τὸ ἀξίωμα. Διὸ καὶ πολλῶν γεγονότων Λακεδαιμονίοις ἀγώνων πρὸς Ἑλλήνας εἰς μόνον ἀνῆρέθη πρὸ τῶν Φιλιππικῶν, διόρασι πληγεῖς πρὸς Λεῦκτρας, Κλεόμβροτος. *Regem Lacedaemoniorum ne hostes quidem temerè, cùm occurreret eis in acie, attingebant; sed deflecebant, verentes venerantesque eius maiestatem. Itaq; multis in conflictibus, quos conseruerunt cum Græcis Lacedaemonii, unus ante Philippi avum lanceā ictus cecidit in Leuctris Cleombrotus. Nec minus ei favet illud quod extat Nicolai libello de moribus Persarum: Ἐὰν δέ τις ἀνδρὶ βασιλευσσι μάστιγι, ὡς ἀγαθὴ τυχὼν, ὅτι αὐτῷ ἐμνήσθη βασιλεύς: Regi gratias agit, ab eo flagellari iussus, tanquam feliciter secum actum sit, quod rex eius meminerit. In talibus certè, tralucet indoles tum pia, tum ultioni minimè addicta, qualem ævi nostri hominibus optemus potiùs quàm speremus. nam ut hodiè quidem vivitur; nihil minus inviolabile quàm principes. imò ferè ubique*

*— Destrictus ensis iis super aureā
Cervice pendet.*

pessimè tamen. quippe, si omnia exigamus ad amissim iustæ rationis; nihil tam enormiter delinquere potest Potestas, ut eam torvè intueamur; ne-

dum convitiis impetamus; multo minus pulsemus, aut tollamus. Atque ut omittam, Reges sacrosanctos esse, vel ideo quod Deum nobis representent; tales insuper sunt obius quod eis in nos; parentes scilicet, & quidem publici. Noverat istud Lysimachus, quem affirmat, leoni iam obiectum ab Alexandro Magno libro x v. abbreviator Trogi; *Μαγνο animo regis, velut parentis, contumeliam tulisse*. Religiosè. nam Imperatoribus. ut est apud Dionem Cassium lib l i i i: Καὶ ἦγε ὁ πατὴρ ἐπωνυμία τάχα μὲν, ἔστι ξοσίαν ἰνὰ αὐτοῖς, ὡς ποτε οἱ πατέρες ὅτι τὰς παῖδας ἔχον, καὶ πάντων ἡμῶν δίδωσιν. ἔμιν τοι καὶ ὅτι τοῦτο δέχων ἐγώ, ἀλλ' ἐς τε ἡμῶν καὶ ἐς τῶν ἑταίρων, ἵνα αὐτοῖς τε τὰς δέχομένους, ὡς καὶ παῖδας ἐθαπώων, καὶ ἐκείνοι σφᾶς, ὡς καὶ πατέρας ἀδῶνται: *Patris nomen tamen si aliquod ius in nos omnes tribuit quale patribus olim erat in liberos; tamen initio non in hunc finem eis impositum est, sed honoris gratiā; utque admonitioni esset ipsis, ut subditos instar liberorum diligerent, his, rursus ipsos velut patres revereantur*. Et verò si id etiam utrinque observaretur, ô beatos Principes! ô beatos populos! Ceterum ut nemini non è vulgo sic: utcumque confitet, quantum debeat genitoribus suis; pauca quædam scriptorum meliorum semina spargam in publicum, bonâ sub spe, si in nullius animum radices egerint, at nemini tamē datura damnum vel malum. Atque inter primos quidem censet lib. x i. de Legibus Plato: Γονέων ὃ ἀμελεῖν, ἔπε θεῖς, ἔπε ἀνθρώπων ἔστιν ἔχων ζύμβην ποτὲ γήροισι ἀν' ἑδὲς ἐδένι ἔστι: *Parentes negligere neque Deum, neque homo sana mentis compos cuiquam unquam erit auctor & cetera quæ inde petantur*. Sed & dictum est Aristotelis lib. i x. cap. i i. Eih c: *Parentibus exhibendam τιμὴν καὶ δέον Θεοῖς*. nec mirum, cū teste Tullio orat. pro Plancio, *Parens non multò secius liberis sit quàm Deus*. Præclarè Plutarchus de Fraterno amore Πάντες λέγουσι καὶ ἀδελφύσιν, ὡς γονεῦσι: ἡμῶν μὲν θεῶν πρώτῳ καὶ μεγίστῳ ἢ τε φύσιν, ὃ. τε πρὸ φύσιν σώζων νόμος ἀπὸ δῶκε: καὶ οὐκ ἔστιν ὅτι μᾶλλον ἀνθρώπων κεχαρισμένον θεοῖς δρῶσιν, ἢ τοι γονεῦσιν αὐτῶν καὶ τροφεῦσιν παλαιὰς ὅτι ἰσχυρὰς δεισιφροσύνας χάριτας ὡμενῶς καὶ προσύμως ἐκτίνοτες. ἔδ' αὖ πάλιν μέγιστον ὅτι δειξίς ἀθεοῦ γένεσθαι πρὸς γενεῖς ὀλιγωρίας καὶ πλημμελείας. διὸ τὰς μὲν ἄλλους κακῶς πείν ἀπείρηται, μητρὶ δὲ αὐτοῦ καὶ πατρὶ τὸ μὴ παύεσθαι ἑαυτὰς δρῶντας ἀεὶ καὶ λέγοντας ἀφ' ὧν διφρανοῦνται, καὶ μὴ προσῆ τὸ λυπιῶν, ἀνέσιον ἡγοῦνται καὶ ἀθεσμον: *Omnes hoc dicunt & canunt, primum secundum Deos honorem ac præcipuum parentibus Naturam ac Legem nature destinasse: neque Diis quicquam gratius homines facere, quàm si parentibus alumnisque suis veteres super novis feneratas gratias benignè atq; alacriter persolvant. neque contrà maius est argumentum impietatis, quàm parentum despectus & in eos iniuria*. Itaque interdictum est nobis, ne aliis malè faciamus: *matri autem & patri non ita se dare ut semper ea dicas atque agas, quibus lætentur, etiam si molestiam præterea nullam adferas, impium iniustumq; habere*.

eur. sic ille. Cuius verbis postremis valde affinia sunt ista Lycurgi contra Leocratem: Παρ' ὧν γὰρ τῶν ἀρχῶν ἔζω εἰλήφραμεν, καὶ πλεῖστα ἀγαθὰ πεπόνθαμεν, εἰς τὰς τρεῖς μὴ ὅτι ἀμαρτύν, ἀλλ' ὅτι μὴ ἐνεργουῦντας τ' αὐτῶν βίαν καθαναλωσιν, μέγιστον ἀσέβημά ἐστι: *A quibus enim principium vite acceperimus, plurimisque beneficiis aucti sumus; adversus hos non solum peccare, verum nisi beneficium compensando vitā ipsam impendamus, summa est impietas.* Egregiè quoq; libro de mulieris harmonia Perictiones: Οὔτε λέξαι δεῖ κακὸν γυνέας, ὅτε ἔρξαι· πείθεσθαι δεῖ μικροῖσι τε καὶ μεγάλοισι γονεῦσιν· ἐν πάσῃ δεῖ ψυχῆς τε καὶ σώματος τύχη, καὶ τ' ἔξωθεν, καὶ ἐν τε εἰρῇ καὶ πολέμῳ, καὶ ὑγιείῃ, καὶ πλῆθει καὶ ἀπορίῃ, καὶ δόξῃ καὶ ἀδοξείῃ, καὶ ἰδιώταισι καὶ ἄρχουσιν, ὁμᾶρτέον δεῖ καὶ Φύλιν μηδέποτε· πείθεσθαι δεῖ μονογονίῃ καὶ μανίῃ· πεπνυμέναι γὰρ ταῦτα καὶ κρήγυα τίσιν ὀσιβέουσιν. εἰ δέ τις γυνέας ὑπερφρονέοι, ἰδέη κακῶν πύλη καὶ ζώση καὶ θανάτῳ ἀμαρτία πύλη· Θεοῖσι γράφεται, ὑπὸ τε ἀνθρώπων μισέεται, καὶ ὑπὸ γλῶσσαι τῶν ἀσεβῶν ἐν τρεῖσι τῷ χώρῳ δι' αἰῶ· κακοῖσιν ἀπὸρμείη ὑπὸ δίκης καὶ τ' ἐνεργῶν Θεῶν, οἱ τῶν ὀπίσκειν ἐτάχθησαν τῶν πενηγμάτων. Θείη γὰρ καὶ καλὴ ὄψις γυνέων. καὶ ἡ τρεῖς ἄψις καὶ θερραπείη, ὁκόση ὁδὲ ἡλίσ, ὁδὲ πάντων ἄσρων, πᾶς ἑρανος ἐναψάμεν· ἀμφιχορδαί, καὶ εἰ πᾶλλο δροκέει πῆς χρεῖμα μείζον εἶναι, καὶ θεωρεῖν ἐόντων. δροκέω δεῖ μὴ Θεὸς φρονέειν, ὁκότε ἔρ' ὁρέωσι γιγνόμενον. καὶ ζῶντας αὐτῶν καὶ ἀποχορμένους σέβειν χρεῖ, καὶ μηδέ ποτε ἀντιλογάζειν. ἀλλ' ὡς καὶ ἀγνοῶσι γένεσιν, ἢ ἀπάτη, παρηγορεῖν καὶ διδάσκειν, ἐχθροῖς δεῖ μηδαμῇ. μέζων γὰρ ἀμαρτία καὶ ἀδικία· ἀνθρώπων ὅσα ἀν' ἡμῶν, ἢ εἰς πατέρας ἀσεβεῖν: *Mali quicquam parentibus nec dicto neque facto exhibere oportet: sed obedire cuiuscunque conditionis fuerint. Item in quacunque corporis, animi, rerumve externarum fortunā, in pace, bello, sanitate, morbo, divitiis, paupertate, gloria, infamia, sive privatis, sive in magistratu constitutis parentibus, adesse ipsis oportet, nec unquam descendi sunt: obediendumque tantum non etiam insani.* Hæc enim sapienter & rectè fieri à piis hominibus existimantur. Contemptus autem parentum, peccati genus eiusmodi est, quod in vivis simul atque defunctis divinitus damnatur, ab hominibus odio habetur, & sub terrā in loco impiorum unā cum reliquis improbis perpetuò puniuntur à Iustitia & Infernalibus Diis, qui his rebus inspicendis destinati sunt. Honestissima enim est, imò divina parentum facies. & aspectus cultusque eorum tanti fieri debet, quanti nec solis fit, neque omnium siderum, quæ gratissimas cæli choreas constituunt; aut si qua alia res istis maior à quoquam æstimatur. Deos equidem arbitror, si contumaci parentes viderint, haudquaquam id esse toleraturos. Quamobrem & vivos & mortuos colere par est, nec unquam eis contradicere. Verum si quid ignorent, morbi aut animi deceptionis vitio, consolari atque docere oportet: odissè nequaquam. Maius enim inter homines peccatum admitti nequit, quàm erga parentes impietas. Admodū flo: idè iuntq; ciusdè, aut veris aut horti, ista Hieroclis libro de officio liberorū: τὰς δὲ πατέρας καὶ ὑποχρέωσις Θεὸς εἰπὼν, ὅτι ἀμαρτοὶ πῆς ἐνεκά γε τῆς ἐγγύτητος, εἰ

ἡμῖς ἐπείν, καὶ Θεῶν ἡμῖν τιμιωτέρους. παραλαβεῖν δὲ ἀναγκασθόντες, ὡς μοῖον μέτερον
 τῷ πρὸς αὐτὰς ὀχλαρσίας ἢ διλιευκῆς καὶ ἀνένδοτος. τοιοῦτος πρὸς τὸ ἀμείβεσθαι τὰς
 εὐεργεσίας αὐτῶν. ἐπεὶ γὰρ πολὺ καταδέεσθαι, καὶ πάνυ πολλὰ πράξωμεν ὑπὲρ αὐτῶν.
 ἀλλ' ὅμως κινδυνεύει καὶ ταῦτ' ἐκείνων ἔργα τυγχάνειν, ὅτι καὶ ἡμᾶς τὰς ταῦτα πράττον-
 τας ἐκείνοι πεποιθήσιν. ὥσπερ οὖν τὰ ὑπὸ Φειδίου καὶ τῶν ἄλλων τεχνιτῶν ἀπεργασθέν-
 τα, εἴπερ καὶ αὐτὰ ἐπὶ τινὰ κατισκεύαζεν, οὐκ ἂν ὠκνήσαμεν καὶ ταῦτα τῶν τεχνιτῶν ἔργα
 φέσκειν. ὅπως εἰκότως καὶ τὰ ὑφ' ἡμῶν δρώμενα, λέγομεν ἂν εἶναι τῶν γοιέων ἡμῶν ἔρ-
 γα, δι' ἧς καὶ ἡμεῖς γέγοναμεν. πρὸς οὖν πλὴν εὐμετεστητῶν ἐπ' αὐτὰς καθηκόντων ἀρεσιν,
 κεφαλαιώδη πᾶσα καὶ πρὸς βαλλομένης λόγον, ἔπεν ἐν παραχείρῳ διλιευκῆς ἔχειν. ὡς οἱ
 γοιῆς Θεῶν ἡμῖν εἰκόνες, καὶ νῆ Δία Θεοὶ ἐφέστοι καὶ Διεργέται, καὶ συγχεῖς, διανέμει τε καὶ κύ-
 ριοι, καὶ Φίλοι βεβαιότατοι. Θεῶν τε γὰρ εἰκόνες βεβαιόταται, καὶ ὑπὲρ τὰς τῶν τεχνιτῶν δι-
 νάμεις, καὶ ἀργυμένῃς τὴν ἐμφορείας. Θεοὶ τε γὰρ ἐστῆχοι, καὶ σωδίαται ἡμῖν. ἐπὶ δὲ Διεργέ-
 μέστοι, καὶ παραρρημένοι τὰ μέγιστα, καὶ μὰ Δί' ἔχει μόνιν ἀέχομεν, ἀλλὰ καὶ ὅσα παρέ-
 χεν ἐβουλήθησαν, ἅπερ καὶ ὁξάντο: *Si quis ergo parentes, secundos ac terrestres quos-*
dam Deos dixerit, non errabit, cum nobis propter vicinitatem, si dicere fas
est, vel ipsis Diis honorabiliores sint. Necessarium autem est existimare unum
erga ipsos gratitudinis modum esse, perpetuam & nunquam remittentem
beneficia ipsorum rependendi animi promptitudinem. Quantumvis enim multa
in eorum gratiam fecerimus, semper tamen inferiora erunt omnia, quàm esse
deberent. Quin etiam propemodum actiones nostræ omnes illorum videri pos-
sunt, ut qui nos etiam hæc agentes produxerint. Quemadmodum enim Phidie
aut aliorum artificum opera, si & ipsa rursus alia quæpiam facerent, ea quoque
non dubitarem opera nominare artificum: eodem modo actiones etiam nostræ
parentum nostrorum opera esse dicuntur, per quos & nos nati sumus. Ut igitur
in promptu habeamus, quibus officiis erga parentes obstringamur, summariam
hanc sententiam semper animo versare oportet: Quòd parentes Deorum nobis
imagines sint, & per Iovem Dij lares, seu domestici beneficiorum autores, cogna-
ti, creditores, domini, & amici constantissimi. Sunt enim Deorum imagines
certissimæ, & similitudinem eorum nobis referunt melius, quàm vilius artis fa-
cultas exprimere possit: cum tanquam Dij domus patroni & nobis familiares
sint. Beneficiorum item maximorum nobis autores sunt, & maxima quæq; præ-
stant, non quidem ea solum quæ habemus sed quicquid nobis exhibere & opta-
re voluerint. Quibus verbis postremis tanquàm iucundior Echo adsonat Philo
Iudeus Ibro de Declago: Παιδῶν γὰρ οὐδὲν ἴδιον, ὃ μὴ γοιέων ἐστίν, ἢ εἴκοθεν
ἴπιδεσθαι, ἢ τὰς αἰτίας τῆς κτήσεως ἴπιδεσθαι: Filiorum nihil est
proprium quod non parentibus debeant; à quibus vel acceperunt, vel in acqui-
rendo adiuti sunt. Pariaque his Aristoxenus lib. I v. Sert. Pythagor: Νο-
μίζειν δὲ ἀκέρηται καὶ ἔχει πᾶντα εἶναι τῶν χρησιμούντων καὶ θρεψαμένων, πρὸς τὸ παρέ-
χειν αὐτὰ εἰς ὑπερβολὴν ἐκείνοις καὶ δυνάμειν πᾶσαν, δεχόμενοι δὲ ἀπὸ τῶν ἑστίαι, διότι τὰ
 ὁ δὲ

πὰ τὸ σῶμα τῷ, τρίτα τὰ τὴ ψυχῆς δὲ ποτίνοντα δὲ λαισμάτα, ὅτι μελείας τε καὶ ὑπὲρ
 πονέντων ὠδῖνας παλαιὰς ὅτι νέοις δὲ λαισθείσας, δὲ ποτίνοντα καὶ παλαιοῖς ἐν τῷ γήρα
 σφόδρα κεχρημένοις. τῷ δὲ δὲ πάντα βίον, ἔχον τε καὶ ἐοχθέναι χρὴ πρὸς αὐτὰς γονέας δι-
 Φημίαι Διαφερόντως. διότι καὶ φων καὶ πηλῶν λόγων, βαρυτάτη ζημία. πᾶσι γὰρ ὅτι-
 σκοπῶν τῷ πρὸς τὰ ποιῶντα ἐτάχθη, δὲ λαισ Νέμεσις ἄγγελος. θυμῶν γε οὐ
 ὑπὲρ δὲ, καὶ δὲ ποτίνοντα ἄλλα τὸ θυμὸν, ἔάν τε ἐν λόγοις, ἔάν τε ἐν ἔργοις δρῶσι τὸ πρὸς
 τὸν, συγγινώσκοντα, ὡς ἐκείνως μάλιστα πατὴρ ὑπὲρ δὲ λαισ ἀδικεῖν θυμοῖτ' ἂν Δια-
 Φερόντως: *Putare enim quisque debet, omnia quæ possidet, eorum esse qui genuerunt
 & educarunt, ita ut illis hæc omnia pro viribus ministrare debeat, pri-
 mum quidem externa bona, deinde etiam corporis, postremo quæ ad animum per-
 tinent; hæc omnia videlicet mutuo data persolvens, & pro curis doloribusque
 priscis parentum, in senectâ recentes reddens, quando maximè indigent. In ver-
 bis quin etiam per totam vitam parentes venerari maximè decet. Levium enim
 volatiliūque verborum gravissima imminet pena. Nam omnibus præposita est
 Nemesi iudicij angelus, huiusmodi omnium consideratrix. Oportet itaque
 iratis animumque explentibus cedere, seu verbis sive rebus id faciant; non igno-
 rantes patrem iure admodum filio valdè succensere, si quando ab eo iniuriam
 sibi fieri arbitretur.*

Rotundè Nazianzenus in Dyſtichis.

Ρῆα κεν δὲ νῆσαι το Θεὸν μέγαν, ὃς ἡμετέρω.

Deum ille facile abiuravit, qui parentem suum negat.

Et strictim D. Augustinus lib. de decem plagis: *Caninum est parentes
 non agnoscere. Nec secus Seneca lib. I I I: de Benef. cap. I: Parentes suos non
 amare impietas est, non agnoscere insania. Haud absurdè quoq; Chrysolo-
 gus Serm. II: A se migrat, & ab homine totius transit in bestiam, paternæ
 pietatis immemor, gratiæ genitoris oblitus. Vnde nec præpostera oratio li-
 berorum Herodis apud Iosephum lib. x v i. Antiq. cap. viii: Οὐχ οὕτως
 ὁ βίος ἡμῶν τιμῶν, ὡς ἔχον αὐτὸν ἐπ' ἀδικία & δὲ δωκότῳ: Nec enim usq; adeo
 cara nobis est vita, ut eam cum auctoris molestiâ retinere velimus. Signatèq;
 Theodoricus Rex lib. I I I Epist. x x i v: Pessimè contra parentes erigitis brachi-
 um, pro quibus constat gloriosè moriendum. Probè: Etenim si (id quod præcla-
 rè à sapientibus dicitur) vultu sæpè leditur pietas: quod supplicij satis acre repe-
 rietur in eū, qui mortē obtulerit parenti; pro quo mori ipsum, si res postularet,
 iura diuina atq; humana cogeant? inquit Tullius. Cui congruèter nescio quis
 apud Senecā lib. I I I cap. I v. Controv: *Vt à patria potestate discedas, & ad æ-
 stimationē beneficij venias; qui dat vitam, si prior accepit, non obligat sed reddit.*
 Inde acutè D. Ambrosius in Lucæ cap. x v i i I: *Illi debes quod habes; cui debes
 quod es.* Ergo iure tantum suo utitur, cum inquit Coriolano sua mater:
 Οὐδε γὰρ οὐολέσκων εἰδὲ τ' ἄλλων ἀνθρώπων δὲ εὐχέσθαι συμπάντων καὶ χάριτες τοσούτων
 ἰαχύ-*

ἰαχὺς ἔστιν, ἔδ' ἂν ἐρανομήκεις γήωνται, ὥς τε τὴ φύσεως ἐξαλείψαι καὶ παρελθεῖν δίκαια·
 ἀλλ' ἐμὸς ἅπαντα τὸ χρόνον ἔσθ' ἡ πρώτη πάντων πρὸς τὸ βίου χάριτας ὀφειλήσθαι μοι, καὶ
 ὧν ἂν δέωμαι, δίχα περ φάσεως ὑποურγήσθαι. πῦτο γὰρ ὁ τὴ φύσεως νόμος ὥρσειν
 ἅπας· τοῖς αἰσθήσεως καὶ λόγου μεταληφόσι τὸ δίκαιον: *Nec Volsorum reliquorum-
 ve hominum omnium beneficia, etiam si calum attingant magnitudine, tantum
 apud te valere fines, ut his natura ius violari & aboleri patiaris: sed meus eris
 omni tempore, mihi que omnium prima debebis accepta vitæ gratiam, & sine
 caussatione meis obsequeris precibus. hanc enim legem natura præscripsit omni-
 bus qui sensus & rationis sunt participes: Dionys. Halicarn. Antiq. Rom. lib.
 viii. Nec plus sibi sumit quàm debet pater apud Quintilianum Declamat.
 v: *Clauferim paternos penates; de testamento, de spe successionis expulerim; o-
 ncraverim vinculis manus, fœdaverim membra verberibus; persolvi gratia non
 potest nec malo patri. Inde sunt illa Ciceronis pro Cluëtio: Facile intelligo, non
 modò reticere homines parentum iniurias. sed etiam animo equo ferre oportere.
 Et ista D. Hieronymi Epist. de vitando susp. contub: Mater & filia nomina
 pietatis, officiorū vocabula, vincula naturæ, secunda post Deū fœderatio. non est
 laus si vos diligitis: scelus est quod odistis. D. Chrysost. Homil. ii. ad Timoth ii.
 κατ. i. Ἄν πατέρους ἔχῃ, καὶ μυρία ἔχῃ δεινὰ, πάντα σου σκιάζει: Patrem qui habet,
 etsi mille patiat incommoda, omnia patris reuerentia conteget. Imò apud A-
 ristophanem in Nubibus mandat Strepsiades filio:**

Ἀλλ' ἴθι, βάδιζ' ἴωμεν· εἴτα τῷ πατρί

Πειθόμενόν, ἐξάμαρτε.

Sed abi; perge; unà eamus. & tu dum patri

Sis obsequens, pecca.

Nec malè nam ut est apud Stobæum tit. de honor. parent: Πιπτακὸς τῶν πα-
 καλόμενόν ὑπὸ καὶ πατρὸς δισπαιτῆσαι, εἶπε πρὸς τὸν· εἰ μὲν ἀδικώτερα μέλλεις λέγειν τοῦ
 πατρὸς, κατὰ κερθήσῃ· εἰ δὲ δικαιοτέρα, ἀφ' ἑαυτοῦ ἄξιόν ἐστι κατὰ κερθίσωαι: Pitta-
 cus, filium admonens necum patre in iudicio litigaret, his verbis usus est: si pa-
 tre iniquiora dixeris, damnaberis: sin equiora, vel ob istud damnari dignus es.
 Vnde vix satis serviit decoro Salvianus Hypatio: *Sed parcendum paululum
 verbis est. quia etiam in bonâ causâ humilis esse, in quantum res sinit, filij a-
 pud parentes debet oratio. rectiusque Calp. Flaccus Declam. xxi: Cede fra-
 tri, cede vel patri. victor eris, crede, si cesseris. Didici saluis legibus, parricidi-
 um posse cōmitti. Et hoc est quod intelligit apud Senecam lib. vii. Contro.
 i. Albutius: Causam malam habeo, ut inter fratres. quæ cur rapiuntur
 in medicinam? dicit in fratrum litibus, neutrum vincere; vtrumq; dam-
 nari: si non ciuilitè, at lege naturæ. Piè Epictetus Enchiridii cap. xxxvii:
 Πατὴρ ἐστίν; ὑπαγορεύεται, ὁππότε μελεῖσθαι, τῶν χωρεῖν ἅπαντων, ἀνέχεσθαι λοιδορούν-
 τόν, πάγοντόν. ἀλλὰ πατὴρ κακὸς ἐστίν; μή τι οὐκ πρὸς ἀγαθὸν πατέρα φύσιν κειώ-
 ης;*

θης ; οὐκ , ἀλλὰ πρὸς πατέρα . ὁ ἀδελφὸς ἀδικεῖ ; τήρῃ πιναροῦ ἢ πρᾶξιν ἢ σεαυ-
τοῦ πρὸς αὐτὸν , μηδὲ σκόπη τί ἐκείνῳ πειεῖ , ἀλλὰ τί σοι ποιήσαντι , καὶ φύσιν , ἢ σὴ
ἔξει παρ᾽ αἵματι . σὲ γὰρ ἄλλῳ ἔβλάψαι , ἀν μὴ σὺ θέλῃς . *Pater est ? precipitur , cu-
ram eius agendam , cedendum ei in omnibus : si convicietur , si verberet , feren-
dum esse . At pater malus est ? Nunquid igitur naturā cum bono patre conuen-
ietus es ? Non ; sed cum patre . Tu igitur munus tuum erga ipsum tuere : nec quid il-
le agat considera , sed quibus rebus agendis tuum institutum natura futurum sit
consentaneum . Te enim alius non laedet , nisi ipse velis .* Ad quæ sic egregie Sim-
plicius : *Si fortuitis dominis , argento numerato , & corpora & peculia servorum
parent : quanto magis parebunt eadem illis , qui naturales ortus nostri auctores
fuerunt ? Quare & verbera patrum aequioribus animis ferenda sunt filiis , quàm
servis dominorum ; multoque magis convitiis aut contumelia .* Itaque veteres
Romanorum leges , tum excellentiā naturæ consideratā , tum laboribus quos filio-
rum causā parentes capiunt expensis , tum eo etiam consilio ut liberos omninò pa-
trie potestati subiicerent , & vendendi illos si vellent , potestatem dedere pa-
rentibus & impunè occidendi . His verò antiquiores , ita venerati sunt pa-
rentes , ut Deos appellare eos non dubitarent . Insigniter D. Ioh. Chrysostomus
Orat. ult. ad adversus Iudæos : καὶ γὰρ οἱ τὸ φύσεως καὶ οἱ πρὸς τὸ ἀνθρώπων πε-
ρίεργος νόμοι , καὶ μασιζῇ , καὶ τραπέζῃς εἰργῇ , καὶ ἐκβάλλῃ τὸ οἰκίας , καὶ παντὶ κε-
λεύει τρέφειν . κελύουσιν ἅπαντα φέρειν γυναικὸς . καὶ εἰ μὴ πείθεται , μὴ ὅτι ἀνέχη-
ται . ἔδωκεν ἑδὲ ἕτω δίδωσι συγγνώμην . ἀλλὰ καὶ μυρία ἀποδύρεται μασιχθεὶς
ὁ παῖς . ταῦτα πρὸς αὐτὸν ἅπαντες λέγουσι τὰ ῥήματα . ὅτι πατὴρ ἐστὶν ὁ μασιζῶν ,
καὶ κύριος , καὶ ἐξουσίαν ἔχων πᾶν ὃ , τίς ἐργάσασθαι καὶ ποιῆσαι , καὶ δεῖ πάντα
πράως φέρειν : *Nam & naturæ leges , & leges ab hominibus institutæ [sic præ-
scribunt] etiam ; si agris cedat pater , si à mensa depellat , si adibus exigat , si quo-
cumque modo puniat : iubent omnia fortiter perpeti , nec ullam illi veniam con-
cedunt , ni parucrit pertuleritq. . Etiam si filius casus innumeras querimonias de-
plorans proferat ; hæc verba audit ab omnibus , Pater est qui cecidit ac dominus ,
habetque potestatem in te quod vult faciendi , & oportet omnia placidè ferre .*
Porro quam horribilibus execrationum poenis alliget patrum pulsatores
Plato , videre est libro IX . de Legibus . Sanè parentis vocare in ius , prohi-
bitum legibus omnium gentium . testaturque Euthyphro apud eundem
Platonem in nominis sui Dialogo : Ἀνόσιον γὰρ εἶναι τὸ ἡὸν πατὴρ φόνος ἐπεξίεναι :
Adversus patrem instituere homicidii actionem impium . Quare , ubi asseverat
Electra Clytemnestræ mariti interfectricis , apud Sophoclem in nominis
sui tragœdia :

πατέρα φῆς κτεῖναι ; τίς ἂν
τέτχ λόγῳ γροίτ' ἂν ἀρχίων ἔπι,
εἴτ' οὐὶ δεινῶς , εἴτε μὴ ;

— *Patrem aus te interfecisse?*

Quo quid turpius dici potest,

Sive iuste sive iniuste feceris?

Vbi: item censet Iustinus lib. xvi: *In parricidio nulla satis iusta causa ad sceleris patrocinia pretexi potest*: tam hoc certum est, ut id facinus fato imputaretur, tanquam per naturam fieri non posset: ut placuit Soloni, ac Romulo; ideo ei nullum ponentibus supplicium, quemadmodum indicat Plutarchus in Romulo. Hinc Manilius lib. i.v.

Ecce patrem nati perimunt, natosq; parentes,

Mutuaq; armati coeunt in vulnera fratres,

Non nostrum hoc bellum est. coguntur tanta movere

Inq; suas ferri pœnas lacerandaq; membra.

Eaque propter ipsamet Clytemnestra vicina neci deprecatur Orestem Aeschylus Χρηφόρ.

Εγώ σ' ἔθρεψα, νῦν δὲ θανάσαι θέλω.

OR. Πατροκτονῆσαι γὰρ ξυνοικησὶς ἐμοί;

KL. Ἡμεῖς γὰρ τέτων ὦ τέκνον ὀφθαλμοῖς.

Ego te alui; nunc verò senescere volò:

OR. *Patrem interficiens habitabis mecum?*

CL. *Fatum ô fili horum est in causa.*

Vnde idem, creptæ menti tribuit Horatius, lib. ii. Sat. iii. v. 134: loquens de Oreste:

An tu veris eum occisâ insanisse parente?

Ac non ante malis dementem actum furis, quàm:

In matris iugulo ferrum te perfecit acutum.

Nec alterius mentis Herodotus lib. i i i: Καμβύσης δὲ, ὡς λέγουσιν Αἰγύπτιοι: Διὰ πῦρ τὸ ἀδίκημα αὐτίκα ἐμάνη, ἐὼν ἔδδ' ὑπὲρ Φρενῆρης. καὶ πρῶτον μὲν κακῶν ἐξεργάσατο τὸ ἀδελφεὸν Σμέρδην, ἐόντα πατρὸς καὶ μητρὸς τῆς αὐτῆς: Ob hoc scelus, ut Aegyptii aiunt, continuo Cambyses insanit, cum ne prius quidem compos mentis fuisset, exorsus primum perpetrare facinus in Smerdin, ex eisdē sibi parentibus fratrem. Minimum ab his dissidet Iulii Bassi argumentum libro vii. Contr. v: Si rerum natura pateretur, obliviscendum mihi erat patris, dum occiderem. Hæc cū ita se habeant, nemini dubium est, graviter peccare qui Principi vel cogitatione vel dicto vel facto adversantur; gravius: sanè, quàm si quid tale molirentur in parentem proprium. cuius rei ratio in promptu. quia si quis suum tollit, manet tamen status familiæ: at Principis ruina, omnium penates aut evertit, aut perturbat. Πρόβατα μὲν γὰρ ἀποκτείνεις, τὸ ποιμνιον ἡλάττωσε. τὸ γὰρ ποιμένα ἐκ μέσσης ποιήσας, ὁ λόκληρον τὸ ποιμνιον ἐλυμήνατο: Quin ovem iugulat, gregem quidem imminuit. porro qui pastorem i-

psum

Ipsum de medio tulerit, totum simul gregem dissipabit; inquit Homil. i. ad Timoth. i. D. Chrysostomus. Quapropter bracteatum est Senecæ dictum lib. i. cap. i v. de Clem: Principes regesque & quocumq; alio nomine sunt tutores status publici, non est mirum amari ultra privatas etiam necessitudines. Nam si sanis hominibus publica privatis potiora sunt; sequitur ut is quoque carior sit, in quem se Resp. convertit. Iustaq; maximè exultatio Plinii in Paneg. dicto Traiano: Ut plena altaribus, augusta victimis cuncta! ut in unius salutem collata omnium vota! cum sibi se ac liberis suis intelligerent precari, quæ pro te precarentur. Sed & preces iustę Minyarum pro Typhi apud Flaccum lib. v. Argonaut:

*Hoc pater, hoc nobis refove caput, ulla laboris
Si nostri te cura manet, qui cardine summo
Vertitur, atque omnis manibus nunc pendet ab unis.*

Et verò regicidæ isti videntur ignorare fabulam Aescopi, repetitam ab Agrippa de Menenio, quæ volebat, Tēpore, quo in homine, nō ut nunc, omnia in unū consentiebant; sed singulis membris suum cuique consilium, suus sermo fuerit, indignatas reliquas partes suā curā, suo labore ac ministerio ventri omnia quarī: ventrem in medio quietum, nihil aliud quàm datis voluptatibus frui; conspirasse inde, ne manus ad os cibum ferrent, nec os acciperet datum, nec dentes cōficerent. hāc irā dum ventrem fame domare vellent, ipsa unā membra, totumque corpus ad extremam tabem venisse. inde apparuisse, ventris quoque haud segne ministerium esse; nec magis ali quàm alere eum; reddentem in omnes corporis partes hunc, quo vivimus vigemusque, divisum pariter in venas maturum conferto cibo sanguinem: Liv. lib. ii. At istud in primis ipsis sciendum erat, animisq; præterea penitis instillanda verba Amyntæ in vecti in cōiurationem Philotæ, Proditos eos esse barbaris: neminem ad coniugem suam, neminem in patriam & ad parentes fuisse rediturum: velut truncum corpus, dempto capite, sine spiritu, sine nomine, in alienā terrā ludibrium hostis futuros. Curt. lib. v i. Perpendendæ etiam preces exercitus Macedonici, rogantis Alexandrum, ut tandem satiata laudi modum faceret, ac salutis suæ, id est publicæ parceret. Curt. lib. i x. Ut & examinanda isthæc Flori lib. i v. cap. i i i. de D. Aug isto: Qui sapientiā suā ac solertiā perculsum undique & perturbatum ordinavit imperii corpus: quod ita haud dubiè nunquam coire & consentire potuisset, nisi unius Præsidis nutu, quasi animā & mentem regeretur. Imbibendum verò & in succum ac sanguinem convertendam effatum Senecæ lib. i. de Clem. cap. ii i: Non hic est sine ratione populis urbibusque consensus, sic protegendī amandique reges, & se suaque iactandī, quocumque desideraverit imperantis salus. Nec hæc vilitas sui est aut dementia, pro uno capite tot millia excipere ferrum, ac multis mortibus unam animam redimere, nonnumquam senis & invalidi. Quemad-

*modum totum corpus animo deseruit, & cum hoc tanto maius tantoque speciosius sit, ille in occulto maneat tenuis, & in qua sede latitet incertus, tamen manus pedes, oculi negotium illi gerunt: illum hac cutis munit: illius iussu iacemus, aut inquieti discurremus: cum ille imperavit, siue avarus dominus est, mare lucri causa scrutamur; siue ambitiosus, iamdudum dexteram flammis obiecimur, aut voluntarie subiluimus: Sic hac immensa multitudo, unius animæ circumdata, illius spiritu regitur, illius ratione flectitur, pressura se ac fractura viribus suis, nisi consilio sustineretur. O verba non modo in concionem generis humani quolibet recitanda semestri; sed & candenti ferro liberaliter inscribenda tergis eorum, qui voce, qui scripto, auctoritatem qualiscumque magistratus, elevent! Nam cum constet; Prope eversum orbem, etiam cum de principatu inter bonos certaretur &c. Tacitus lib. i. Hist. quid quæso hoc sæculo fiat? Planè iure merito auribus animisque admittamus consiliū Cæsaris Claudii, apud Tacitū Annal. lib. xii: *Ac tamen ferenda regū ingenia, neque sui crebras mutationes: Adsentiamurq; Cereali: Tac. lib. Hist. iv: Quomodo sterilitatē aut nimios imbres, & cetera natura mala; ita luxū vel avaritiam Dominantiū tolerate. Vitia erunt donec homines. sed neque hac continua; & meliorum interventu pensantur. nisi forte Tutore & Clasicoregnantibus, moderatius imperium speratis: aut minoribus quàm nunc tributis, parabuntur exercitus, quibus Germani Britanniq; arceantur. &c. In summâ, nobis nihil putemus relictū quàm & perpetuò & ubiq; auscultare dicto Marcelli, tanquā si oraculo imperatū esset; Bonos Imperatores voto expetere, qualescūq; tolerare. Tacit. lib. iv. Hist. Quatenus; docet Simplicius ad Epiḡteti Enchir. cap. xxxvii: *Neg; verò magistratibus obsequi tantum, sed & operam qui possunt navare debent, atq; existimare in iis niti salutem civitatis. Sin autem verbo tantum principes erunt, & magistratus officia negligent: improbandi illi quidem erunt, ut sunt improbi: sed quod magistratui convenit, eis prestabitur; ut & principatum eis deferamus, & iis in rebus pareamus, quibus animus non leditur.***

Solusq; omnium ante se Principum in melius mutatus est. Lib. i. Hist.

ΕΧΤΑΤ apud Aristophanem in pauperis ac Pluti colloquio:

Καὶ μὴ μ' ἀπολίπῃς, ὃ γὰρ ὀρέσῃς ἐμοῦ
 Ζητῶν ἔτ' ἄνδρα τὸς τρέπεις βελτίονα.
 Μὰ τὸν Δί. ὃ γὰρ ἔστιν ἄλλῃ πλὴν ἐγώ.
 ΠΛ. Ταυτὶ λέγουσι πάντες· ὡς κ' ἂν δέ μου
 Τύχῳσ' ἀληθῶς, καὶ γῆρῳι πλῆστοι
 Ἀπὸ χνῶς ὑπερβάλλῃσι τῇ μεχθέρῃα:

N e m e

*Ne me relinuas : non enim invenies me
Quærens amplius virum moribus meliorem
Per Iovem . non enim est alius præter me.*

*PLUT. Hæc dicunt omnes . quando autem à me
Asssecuti sunt verè , & facti divites ,
Manifestò superant nequitiâ.*

Quæ cùm audimus, parum abest quin nobis represententur magistratuum Candidati. Quippe honores petituri, quidvis & ipsi de se pollicentur; sed pollicentur tantum: naçti quod volebant, videas agere personam Agamemnonis; cui obiicit suus frater, Euripidis Iphig. in Aul. v. 337.

Οἶδ' ὅτ' ἑσθ' ἔδραζες ἄρχην Δαναΐδας πρὸς Ἴλιον,
τῷ Διοκῆν μὲν ἔχει χεῖρ' ἔχων, τῷ δὲ βέλεσθαι θέλων,
ὥς Τραπνὸς ἦς, ἀπίστης διεξίᾳς προδιγασάνων,
καὶ θύρας ἔχων ἀκλείστους τῷ θέλοντι δημοτῶν,
καὶ διδὼς πρὸς ῥῆσιν ἐξῆς πᾶσι, καὶ μή τις θέλοι,
τοῖς τρόποις ζητῶν πρίσθαι τὸ Φιλότιμον ἐκ μέσου;
καὶ τ' ἐπεὶ κατέχευες δόχας, μεταβαλὼν ἄλλας τρόπους,
τοῖς φίλοις οὐκ ἔτ' ἦσθα τοῖς πρὶν ὡς πρόσθεν, φίλῳ.
Δυσπρόσιτ' ὦ, ἔσω πε κλείθρων παυαίῳ; --- Ἄνδρα δ' ἔχειων
τὸν ἀγαθόν, πρᾶσσοντα μεγάλα, -- Τὸς τρόπους μεθιστάναι.

*Scis quando cupiebas præfici Græcis ad Ilium;
Specie quidem non volens : voluntate verò cupiens;
Quàm eras humilis, omnem dextram prehensans,
Et habens fores patentes cuilibet popularium,
Et dans alloquium ordine omnibus; etiam si quis non volebat,
Moribus quærens imperium a vulgo redimere?
Deinde postquam potitus es imperio, mutans mores,
Amicis non amplius fuisti sicut ante amicus;
Difficilis aditu, & rarus intra claustra? Virum verò non decet
Probum, res magnas gerentem, & imperio decoratū mores mutare.*

At vitio isti plures obnoxios, deplorat Polybius homo Græcus lib. x. Hist: καὶ τί γε προφανοῦς ὄντι καὶ ὅτι πολλῶν ἤδη θεωρημένον, διότι κτῶνται μὲν ἀνθρώποι πᾶς δόξα καὶ εὐπειθῆς καὶ περὶ τῶν ἀγαθῶν ἐλπίδα τοῖς πέλας. ἐπεὶ δὲ τῶν ὅτι θυμωμένων τυχόντες κακῶς ποιοῦσι, καὶ διεσποτικῶς ἀρχῶσι τῶν ὑποταγμένων: Atqui palàm est, & iam in multis observatum, sic comparatos esse homines, ut sicubi prosperitas quædam occurrit, beneficos se erga proximos ostendant, & spem bonam polliceantur: ubi verò quod petebant, consequuti sunt tum denique malefaciant, & subditis dominorum more imperent. Acceditque eidem querelæ Romanus Thrasea, apud Tacitum lib. xv. Annal:

Initia magistratuum nostrorum meliora ferre, & finis inclinare. Et verò si excipiamus veteris historiæ scrinia, vix unus alterve exhibet, cui non conveniat Deianiræ convitium:

*Capisti melius, quàm de finis: ultima primis
Cedunt. —*

competatque tantum non vniuersis nota Corneliana lib. vi. *Annal: Cesseruntque prima postremis, & bona iuuenta senectus flagitiosa obliteravit. Adeò ut sit grauioris ponderis, quàm appareat, Plinianum dictum Traiano: Etenim memini tunc verissimè iudicari, meruerit quis honorem nec ne; cum adeptus est. Planè, ceu venturis sæculis vix credenda miracula, consignarunt monumentis suis, de Vespasiano Tacitus: Solusq; omnium ante se Principum &c. De Traiano Plinius: Onerasset alium eiusmodi introitus, tu quotidie admirabilior & melior; talis denique quales alij Principes futuros se tantum pollicentur. Solum ergo te commendat augeatque temporis spatium. Iunxisti enim ac miscuisti res olim diversissimas; securitatem imperantis & incipientis pudorem. De M. Aurelio Aristides Orat. εἰς βασιλέα: Οἰόμεντο δὲ εἶναι τὸν ὡς ἀληθῶς βασιλέα, τῶ τῶν ὅλων ἀπὸ καὶ βασιλεῖ, καὶ τε τῶν φιλανθρωπῶν καὶ τῶν πόλεων ἀπάντων τῶν δέχομένων καὶ μὴ πρὸς μὲν τῆς βασιλείας χρῆσθαι καὶ μετρίον ἦτορ ἐμφαίνον ἑαυτοῦ, βασιλέα δὲ ἀπεδειχθέντα, χαλεπὸν καὶ βίαιον εἶναι πρὸς τὰς δέχομένους. &c: Arbitratur etenim debere verum regem secundum uniuersum regem conformari, tum quantum ad humanitatem, tum quantum ad civium omnium curam: neque cum ante regnum adeptum benignè & moderatè se gesserit; eo comparato difficile se ac violentum præstare, &c. De Iuliano Mamertinus: At in virtutibus principis nostri, quanto etas prolixior, tanto pulchritudo præstantior. Iterumq; post multa: At mutant secundæ res animum. Nostrium principem si nondum mutaverint, quando mutabunt? & statim: Videte num secundis rebus elatus, aliquid de prioris vitæ mansuetudine & moderatione mutaverit. Mutavit plane, mutavit. nam civilior factus prosperorum infregit invidiam. De Theodosio Themistius Orat. vi: Οὐδ' ὅσα ἂν τήμερον ὑφ' αὐτοῦ, μόνον αὐτοῦ αἰαλός, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ πικρῆς σοὶ μάστιγος αἰεὶ τὰ πικρίσματα τῆς ἀρετῆς: Nec quæ hodie magnifice sunt à te gesta, rursus ea tollis, aut labefactas; sed maioribus additis, virtutum tibi insignia & ornamenta in dies singulos ampliora elucescunt. De Theoderico Ennodius Paneg: Ego tibi quod admirationem vincat, oppono Principem meum, ita ortum ut eum non liceat improbari, ita agere quasi inter Imperatores adhuc precetur adiungi. Quibus docemur, promittere aliquid maximo maius de se Plinium, spondentem sine Panegyrici: Ego reverentia vestra sic semper inseruiam, non ut me Consulem & mox Consularem, sed ut Candidatum Consulatui putem. Id ipsum, cur non etiam præstent reliqui in magistratu positi; obstat iis modò voluntas, modò facultas. Voluntas quidem, hominibus iam tum à prin-*

à principio malis cùm potestatem ambirent; quibus virtus pro larvâ, & quidem vel contra metum vel pudorem, vel vtrumque. Ea si abfuerint, aut abesse putentur; ingenii sui scabiem statim detegunt. Horum è numero habemus Tryphonem apud Iosephum lib. xiii. Antiq. cap. xii: Γενόμενος δὲ τῶν πραγμάτων ἐγκρατὴς ὁ Τρύφων, δέδειξε τῷ αὐτῷ φύσιν ὅσον πονηρῶν· ἰδιώτης μὲν γὰρ ὢν ἐθεράπευε τὸ πλῆθος, καὶ μετρώματα ὑπεκρίνετο, δολεάζων αὐτὸ τέρας εἰς ἅπερ ἐβέβλετο. τῷ δὲ βασιλείαν λαβὼν ἀπεδύσατο τῷ ὑποκρίσειν, καὶ ὁ ἀληθὴς Τρύφων ὤν: *Adeptus iam concupitam potestatem, non amplius dissimulare prævum ingenium valuit, quod privatius tegere conatus est, quo magis animos hominum sibi conciliaret. quàm primum enim Rex declaratus est, absque persona Tryphonem agere cæpit. Caligulam, apud Philonem de legat. ad Caium: Εὐθὺς γινώσκων εἰς μακρὰν ὁ σωτὴρ καὶ ἀεργέτης εἶναι νομιθεὶς, καὶ τινὰς ἀγαθῶν πηγὰς νέας ἐπομβρήσων Ἀσία τε καὶ Εὐρώπῃ πρὸς δαίμονιαν ἀκαταίρετον, ἰδίᾳ τὲ ἐκάσῳ, καὶ πᾶσι κοινῇ, τὸ λεγόμενον δὴ ἔτι ἀφ' ἐστίας ἤρξαντο, μεταβαλὼν πρὸς τὸ ἀπίθασον, μᾶλλον δὲ ὡς σωεσκίαζεν ἀγρολόγηται τῷ πλάσματι τῆς ὑποκρίσεως, ἀναφῆνας: Itaque non multò post ille speratus servator beneficentissimus, qui videbatur novis felicitatum fontibus inundaturus Europam & Asiam, profuturus privatim ac publice: iuxta proverbium, ab ipso lare orsus, erupit in sevitiam, vel potius aperuit quam dissimulaverat hætenus. Valentinianum, apud Ammianum lib. xxvii: Et quanquam homo propaliferus inter imperitandi exordia, & asperitatis opinionem molliret, impetus truces retinere nonnunquam in potestate animi nitebatur; serpens tamen vitium & dilatum aliquamdiu, licentius erupit ad perniciem plurimorum. Niccphorum, apud Zonaram tomo iii: Καὶ ὁδ' ὑποκριθεὶς πρὸς βραχὺ πῶς ὡέχετο πρὸς τὰς ὑπερήχους χρηστότητα, ἀλλ' αὐτίκα πάσης ἀδικίας τὰ πάντα ἐπλήρωσε, καὶ ὁδ' ἃ συναραμένων ὡπλὶς εἰς τὸ βασιλεύσαν ἐφείσαστο: Ac ne ad exiguum quidem tempus, benignitatem erga subditos simulare potuit; sed statim iniuriis implevit omnia: ac ne iis quidem pepercit quorum operâ ad imperium pervenerat. Atque isti sunt quibus stigma imponit Lactantius lib. vi. cap. vi: Quidam probitate fictâ viam sibi ad potentiam muniunt, faciuntque multa quæ boni solent: cò quidem promptius quòd fallendi gratia faciunt. Utinamque tam facile esset præstare, quàm facile est simulare bonitatem! Sed ij, cùm esse cæperint propositi ac voti sui compotes, & summum potentie gradum cæperint; tum verò simulatione depositâ, mores suos detegunt; rapiunt omnia & violent & vexant: eosque ipsos bonos: quorum causam susceperant insequuntur; & gradus per quos ascenderunt, amputant, ne quis illos contra ipsos possit imitari. Interim, animo malos plures continet pudor ac metus. Memorabile prorsus est verbum Plutarchi lib. de cap. vtilit. ex hostibus: Καὶ μὲν τὰς πρὸς τὸ Διόνυσον τεχνίτας ὁρῶμεν ἐκλελυμένους καὶ ἀποθήμους, καὶ ὅτε ἀκρί-*

ἀκρῶς πολλάκις ἀγωνιζομένους ἐν τοῖς θεάτρῳ ἐφ' ἑαυτῶν ὅταν δὲ ἀμιλλα καὶ ἀγὼν γήνηται πρὸς ἐτέρους, ἔμνον αὐτὰς, ἀλλὰ καὶ τὰ ὄργανα μᾶλλον σπουδάζουσιν, χορδολογῶντες καὶ ἀκρῶς ἐρεον ἀρμολόμενοι καὶ καταλουῦντες. ὅστις οὖν εἶδεν ἀνταγωνιστὴν βίου ἐδιδόξῃς τὸ ἐχθρὸν ὄντα, προσέειπε μᾶλλον αὐτῷ, καὶ τὰ πρᾶγματ' αὐτοῦ περὶ σκοπεῖν, καὶ διαρμόζεσθαι τὸν βίον. ἐπεὶ καὶ ἔτι τῆς κακίας ἰδίον ἐστὶ, καὶ τὰς ἐχθρὰς αἰχμῶν μᾶλλον ἢ τὰς φίλους, ἐφ' αἷς ἐξαρτάνομεν. ὅθεν ὁ Νασικᾶς οἰομένων πινῶν καὶ λεγόντων ἐν ἀσφαλεῖ γεγονέναι τὰ ῥωμῶν πρᾶγματ', Καρχηδονίων μὲν ἀνηρημένων, Ἀχαιῶν δὲ δεδωλωμένων, Νυῦ μὲν οὖν [εἶπεν] ὁπισθοφαλῶς ἔχομεν, μήτε ἐς Φεβηθῶμεν μήτε ἐς αἰχμῶν θῶμεν, ἑαυτοῖς δὲ πολελεῖπότες: *Equidem histriones atq; cantores scenicos videmus saepenumero in theatris profectum remissè ac nullà cum alacritate aut solertià agere; ortà autem concertatione adversus alios, non seipsos modò, sed & instrumenta sua maiore cum diligentia ad certamen aptare, fides explorare, accuratiusque concentum instruere & tibiis canere. Ita & qui adversarium sibi vitæ existimationisque suæ paratum novit esse inimicum, attentius seipsum observabit, res suas circumspiciet, vitamque suam constituet. Nam & hoc vitij proprium est quòd cum peccamus, inimicos magis reveremur quàm amicos. Itaque Nasica nonnullis putantibus atque affirmantibus rem Romanam intacto esse statu collocatam, deletis Carthaginensibus, & in servitutem redactis Achaëis: nunc verò, dixit, periculose res nostræ se habent, qui neque quos metuamus, neq; quos revereamur, nobis reliquos fecimus. Tiberio quidem manum iniectam ab hac copulâ, testatur Tacitus extremo libro vi: Annal: Morum quæque tempora illi diversa. egregium vitæ famâq; quoad privatus, vel in imperijs suis Augusto fuit: occultum ac subdolum fingendis virtutibus, donec Germanicus ac Drusus superfuere. Idem inter bona malaq; mixtus, incolumi matre. instabilis severitas, sed obiectis libidinibus, dum Seianum dilexit, timuitve. postremò in scelera simul ac dedecora pruripit, postquàm remoto pudore ac metu, suo tantū ingenio utebatur. Idē quoq; potest solus pudor. haud. n. modo Floralia reverentur Catonem, verum & cetera theatri vitia. Mirabile est institutū Aegyptiorum circa sepulturā Regū, quod adducam verbis Diodori Siculi lib. i. Biblioth. Ἐν δὲ τῷ τῷ χρόνῳ τὰ πρὸς τὸ τὰ φῶς λαμπρῶς ἡπιμασμένοι, ἐπὶ τῇ τελευταίᾳ τῇ ἡμερῶν θέντες τὸ σῶμα ἔχουσιν λάονακα πρὸ τῆς εἰς τὸ τάφον εἰσόδου, παρετήρουν καὶ νόμον τῷ τελευτηκότῳ ἀκροατήριον τὸ ἐν τῷ βίῳ πρᾶχθέντων. διδοῦσιν δ' ἐξουσίας τῷ βυλομένῳ κατηγορεῖν, οἱ μὲν ἱερεῖς ἐνεγκωμιάζον, ἕκαστος τὸ καλῶς αὐτῷ πρᾶχθέντων διεξιόντες, αἱ δὲ πρὸς τῷ ἐκφορᾷ σπουδάζοντες μυριάδες τῶν ὄχλων, ἀκρόβουσαι σπουδάζουσι φήμους, εἰ τύχοι καλῶς βεβιωκώς· εἰ δὲ μὴ, τὸν αἰτίαν, ἐθροῦβου. καὶ πολλοὶ τῶν βασιλέων διὰ τὸν ἔτι πλείους ἐναντίωσιν ἀπεσερήθησαν τῆς ἐμφανοῦς καὶ νομίμου τὰ φῆς. διὸ καὶ σπουδάζοντες τὰς τῷ βασιλείᾳ διαδεχομένους, ἔμνον διὰ τὰς ἀρπὴ θείας αἰτίας, διακροπράγειν, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸν φόβον τῆς μὴ τὸ τελευτῶν ἐσθμένης ὑβρεῶς τε τῶ σῶματ' αὐτοῦ, καὶ βλασφημίας εἰς ἅπαντα τὰ αἰῶνα:*

Hoc

Hoc tempore que ad pompam funeris spectant preparatis, postrema die corpus in arcâ conditum ante sepulchri aditum ponunt. Ibi breviarium in vitâ ab rege gestorum de more recitant: volentique facultas datur defunctum accusandi. Adstant sacerdotes, mortui rectè facta laudantes. Populus, is permagnus est, qui exequias circumstat, applaudit veris laudibus. in reliquis magno reclamat tumultu. quo accidit, ut plures reges repugnante multitudine solito caruerint sepulchri honore, ac magnificentiâ. Is timor coëgit Aegypti reges iustè vivere, veritos futuram post mortem plebis iram, atque odium sempiternum. Itaq; nil mirum legere nos in Breviario Eutropii de Lucio Vero Antonino: *Vir ingenii parum civilis: reverentiâ tamen fratris nihil unquam atrox ausus.* Ut & contra, apud Vopiscum, de Carino: *Hic ubi patrem fulmine assumptum, fratrem à socero interemptum comperit; maiora vitia & scelera edidit; quasi iam liber ac frenis domesticae pietatis, suorum mortibus absolutus.* Nam & de approbantibus impotentiam Decemvirorum Romæ recenset Dionysius Halicarnassæus lib. xi: *Τοῖς δὲ ὀλιγαρχικοῖς καὶ ἡδονῶν αἰτῶν ὀπιφανέστερων ἀνδρῶν ἐγένοντο Φυγὰς, πολλῶν μὲν καὶ ἄλλων ἕνεκα, μάλιστα δὲ ὅτι τοῖς ἀκελεύστοις τῶν νέων πολὺ τὸ αὐθάδεις προσεγίνετο, μηδὲ ὅψιν δειωαμένοις ἰδεῖν ἔς ἑμελλον ἀπελγῆ πρᾶττοντες ἀρχυέμεθα:* *Qui paucorum dominatui studebant, iis clarissimorum quorumque exsilia grata erant; tum aliis multis de causis, tum quod libidinosis quibusq; iuvenibus maior indies contumacia accresceret; ac ne aspectum quidem eorum ferre possent, quos in petulantia sua facinoribus revereri cogerentur.* Vinculum tamen istud non esse è firmissimis, exemplo est Herodes, aula sua interdicens Andromacho ac Gemello; de quibus Iosephus lib. xvi. Antiq. cap. xi: *Παρητήσαν τὴν τάχως ἡδέως μὲν ἂν καὶ χεῖρον ὑπὸ δὲ τῇ μὴ κατ' ἀνδρῶν ὅσα ἀσχημάτων ἔχον τ' ἄλλα πόντων παρρησίαν, τ' τε πικρὰ, καὶ τὸ δεινὰ καὶ κωλύειν ἀμαρτάνοντας πρᾶττοντες:* *Nec dubium est, quin gravius aliquid in eos libenter statuisset, ni obstarct virorum claritas. quare contentus est iis ablegatis ademisse auctoritatē, ut positi a proborum virorum reverentiâ debaccharetur licentius.* Idem impingit Domitiano Plinius Paneg. Traiani: *Ut subte spiritum & sanguinem & patriam receperunt studia, quæ priorum temporum immanitas exiliis puniebat. cum sibi vitiorum omnium conscius Princeps, inimicas vitii artes, non odio magis quàm reverentia relegaret.* Proinde fortius vinculum peccaturo Metus, sive is a domesticis, sive ab extraneis. Intra bonitatem cohibitas a domesticis Rex Macedonia Philippus, prodente apud Athenæum lib. x. Deipnosoph. Carystius: *Κυβέοντες δὲ ποτὶ αὐτὸν, καὶ πινόντες ἀγγέλαντες ὡς Ἀντίπατρος παρέσι, διαπορέσας ὥσεν ἐπὶ τὴν κλίνην τὸν Ἀβάρκα:* *Cum aliquando is tessrus luderet, & nuntiaret quidam Antipatrum adesse; turbatus & anxius in lectum reiecit hisoriam tabulam.* Etiam de Alexan-

dri successoribus, post assumptum nomen regium, ita scribit Plutarchus in Demetrio: Τοῦτο δὲ οὐ παροδήκην ὀνόματι καὶ σχήματι ἐξαλλαγὴν εἶχε μόνον, ἀλλὰ καὶ τὰ φρονήματα τῶν ἀνδρῶν ἐκίνησε, καὶ τὰς γνώμας ἐπῆρε, καὶ τοῖς βίοις καὶ τοῖς ὁμιλίαις αὐτῶν ὄγκον ἐποίησε καὶ βαρύτητα, καθάπερ τραγικῶν ὑποκριτῶν ἅμα τῇ σκῆπῃ μεταβαλλόντων καὶ βάδισμα καὶ φωνὴν καὶ κατάκλισιν καὶ περὶ ἀγρόδουσιν. ἔκ δὲ πύτων ἐγίνοντο καὶ περὶ τὰς δηκτικῶσδε βιαστέροι, τῶν εἰς πολλὰ παρέχουσιν αὐτῶς ἐλαφροτέρως καὶ μαλακωτέρως τοῖς ὑποκρίοις πρὸς τὸν εἰρωνεῖαν τῆς ἐξουσίας ἀφελόντες. τοῦτον ἴχυνε κόλακα Φωνὴ μία, καὶ τοσούτης ἐπέπλησε τῶν οἰκουμένῳ μεταβολῆς: *Id non additamentum nominis & habitus tantum habuit variationē, verumetiam illorum inflavit spiritus & animos sustulit, moribusq; & congressibus eorum fastum addidit & supercilium, tragicorum histrionum more unā cum persona incessum, vocem, accubitum, salutationemq; versantium. Hinc evaserunt in puniendo quoque violentiores: ubi illam, quae ipsos multo faciliores & leniores antè popularibus reddebat, detraxerunt potestati dissimulantiam. Tantū vox una valuit adulatoris, tantāque orbem terrae implevit conversione.* His adfident Iustini de Persico, lib. XXXI: *Occiso Demetrio, sublatoque amulo, non negligentior tantum Persicus in patrem; verum etiam contumacior erat. Sed & viso capite Plauti, Nero, Quin, inquit, Nero deposito metu, nuptias Poppeae, ob eiusmodi terrores dilatas maturare parat, Octaviamque coniugem amoliri &c:* Tacitus lib. XIV. Annal. Huicque rei attendit ille apud Papiniū lib. I. Thebaidos versu 186:

*Cernis ut erectum torvā sub fronte minetur,
Savior ad surgens dempto consorte potestas?
Quas gerit ure minas? quanto premit omnia fastu?
Hicne unquam privatus erit? tamen ille precanti
Mitis & affatu bonus, & patientior equi.
Quid mirum? non solus erat.*

Validus etiam fiendendis malis, metus extraneus. De Ptolomæo Cerauno Iustinus lib. XXV: *Ex inde externo metu deposito, impium & facinorosum animum ad domestica scelera convertit. &c.* De optimatibus Romanis Livius lib. II: *Insignis hic annus nuncio Tarquini mortis. Mortuus est Cumis, quò se post fractus opes Latinorum ad Aristodemum tyrannum contulerat. Eo nuncio erecti patres, erecta plebs. sed Patribus nimis luxuriosa fuit letitia. Plebi cui ad eam diem summā ope inservitum erat, iniuria à primoribus fieri cæpere.* De Philippo II. Macedonum rege Plutarchus in Aratō: Μεγίστην γὰρ ὁ Φίλιππος ἐλεκεῖ καὶ πρὸς ἀλογωπάτῳ μεταβαλέσθαι μεταβάλων, ἐξ ἡμέρου βασιλέως, καὶ μετὰ τοῦ σώφρονος, ἀνὴρ ἀσιλγῆς καὶ τυραννικῆς ἐξώλης γινόμενος. τὸ δὲ οὐκ ἔτι ἀρετῆς μεταβολὴ φύσεως, ἀλλ' ὅτι δείξει ἐν ἀδείᾳ κακίας πολλὸν χρόνον διὰ φόβον ἀγνοηθείσης: *Maximā enim mutatione videtur Philippus & præter omnium*

expe-

expectationem ex miti rege & adolescente modesto castoque in virum lascivum ac detestabilem degenerasse tyrannum. Atqui non fuit illa natura variatio, sed declaratio in securitate improbitatis longo spatio propter metum tecta. De Parthorum rege Artabano Tacitus lib. v. 1. Annal: Is metu Germanici fidus Romanis, equabilis in suos: mox superbiam in nos, sevitiā in populares sumpsit fretus bellis quae secunda adversum circumiectas nationes exercuerat; & senectutem Tiberii ut incremem despiciens. De Vitellio idem lib. 11. Hist: Tum ipse cunctisque, ut nullo emulo, sevitia, libidine, raptu in externos mores proruperant. Nihil igitur mirum occurrere in historiā Polybii lib. v: Ὡς γὰρ Ἰάσθιον Πολεμάτω ὁ κληθεὶς Φιλοπάτωρ μεταλλάξαντ' ἔπατρὸς, ἐπανελόμεν' ἔ' ἀδελφὸν μάχαι, καὶ τὰς τῶν σπευγόντων, παρέλαβε τὴν τ' αἰγυπίου δυναστείαν, νομίζας τὴν μὲν οἰκείων φόβων ἀπολελυῶσθαι δι' αὐτὰ καὶ διὰ τὴν περὶ τὴν πρᾶξιν, τὴν δὲ ἐκτὸς κινδύνων ἀπηλλάχθαι διὰ τὴν τύχην. Ἀντιόχου μὲν καὶ Σελεύκου μετ' ἡλοχότων. Ἀντιόχου δὲ καὶ Φιλίππου τὰ ἀδελφεγμένων τὰς ἀρχάς, παντάπασι νέων, καὶ μόνοι δ' ἐπὶ τῶν ἀρχόντων, κατὰ πινδύσας διὰ τὰ πάντα τοῖς παρῶσι καμροῖς, πανηγυρικώτερον διῆγε καὶ τὴν ἀρχήν. αἰεπίστατον μὲν καὶ δυσένδοκτον αὐτὸν ὡς οὐκ ἀλάζων τοῖς περὶ τὴν αὐλήν, καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς καὶ τὴν αἰγυπίον χειρίζουσιν: Cum primum Ptolemaeus Philopater, mortuo patre & fratre, ac sequacib. illius interfectis, Aegypti imperium suscepit, ratus nullum amplius domi timorem ob praedictum facinus, forisq. omnia sibi fortunam tutissima preparasse, Antigono & Seleuco, vita functis, receptisq. in regna Antiocho, & Philippo, qui vix adhuc pubertatis annos excefferant, velut reb. omnib. sibi felicissimè succedentib. luxuria se tradidit, regisq. morem omnis secuta est regio: quam obrem nulla eius inter suos autoritas erat. Nec illis solum, sed & reliquis qui & Aegypti res & qui exteras quoq. obibant contemptibilem sese praeiuit, &c. Cautum igitur iudicium Arriani de Dario lib. 111. Exped. Alex: Ἀνδρὲς μὲν πόλεμια, εἴπερ ἢν ἄλλω, μαλθακῶ τε, καὶ δ' ὀφρενῆς, εἰς δὲ τὰ ἄλλα ἔδεν ἀνεπὶ κέρας ἔργον ἀποδείξαμεῖν, ἢ ἔδεν ἐγχερόμενον αὐτῶν ἀποδείξασθαι ὅτι ὁμοῦ μὲν εἰς τὴν βασιλείαν παρελθεῖν, ὁμῶς ἢ πρὸς πολεμείων πρὸς τε Μακεδόνων καὶ τ' Ἑλλήνων ζυγῶ. Οὐκ ἐν ἔθελον ἐξελθεῖν ἐπὶ ὑβρίζειν εἰς τὰς ὑπερηκόους, ἐν μείζονι κινδύνῳ ἢ περ ἐκείνοι καθεστηκότι: Viro quod ad res bellicas attinet, languido parumque prudenti: quod ad caetera, qui nihil iniqui in suos commiserit, aut certè potestatem committendi non habuerit. Nam simul ac regnare cepit, statim à Macedonibus & Graecis bello lacesitus est. Quocirca ne volenti quidem integrum erat subditos sibi iniuria afficere, quum ipse in maiore periculo quam ipsi versaretur.

Omniū consensu capax imperii nisi imperasset.
Lib. I. Histor.

GLORIOSE quidem satis Marius de se Sallustii Iugurthino: *Illus difficile est in potestatibus temperare, qui per ambitionem sese probos simulavere. Mihi qui omnem aetatem in optimis artibus egi; bene facere iam est consuetudine, in naturam venit.* Sed enim qui exitum eius intuebitur, accusabit hominem aut levitatis aut inscitie. Cautior illo meliorque Macedoniae rex, de quo Stobaeus tit. de Tyrannide: Ἀντίγονος πρὸς τὴν μακαρίζουσαν αὐτὸν γραμμῇ, εἰ ἦδεις, ἔφη, ὦ μήτηρ, ὅσων κακῶν μεσὸν ἐστὶ τὰ πρὸς τὸ βίον, δείξας τὸ Διόδημα, ὃν αὖ ὅτι κατὰ κράτος κείμενον αὐτὸ ἐβόατο. Antigonus ad vetulam quandam quae felicitatem eius extollebat: Si nosset, inquit o mater, quantis malis hic panniculus esset plenus, ostenso diademate; ne in sterquilinio quidem iacentem tolleres. Eodem vergit lanx censurae Cobaris, alloquentis Bessum libro VII. Curtii: *Magnum onus sustines capite, regium insignis. hoc aut moderatè perferendum est; aut quod abominor, interuenit. consilio non impetu opus est.* Nec aliud volebat Tiberius libro I. Annal. Taciti: *Solum D. Augusti mentem tanta molis capacem. se, in partem curarum ab illo vocatum, experiendo didicisse, quam arduum, quam subiectum fortuna, regendi cuncta onus.* Parique argumento, alio eiusdem libri loco: *Neque in aeterna iurati, quamquam censente Senatu, permisit; cuncta mortalium incerta: quantoque plus adeptus foret, tanto se magis in lubrico dictans.* Quae verba ne aliorum deinceps trahant Critici, admittenda interpretatio Suetonii cap. LXVII: *Ut imperium iniret & patris patriae appellationem, & ne in aeterna iuraretur, obstinatissime recusasse; ne mox maiore dedecore, impar tantis honoribus inveniretur. Quod sanè & ex oratione eius, quam de utraque re habuit, colligi potest. Vel cum ait: Similem se semper sui futurum; nec unquam mutaturum mores suos, quamdiu mentis sana fuisset: sed exempli causa cavendum, ne se Senatus in aeterna cuiusquam obligaret, qui aliquo casu mutari posset, &c.* Multi profectò casus; & extracos, vtrò saepe fatiscimus. Lepida sunt illa de Isacio apud Choniatem: Ὁ δὲ βασιλεὺς ἔτι δολιχοδρόμῳ ἢ γὰρ στεδίῳ περὶ τοῖς ὁδοῖς πρὸς τὴν ἰούσην κατέπαυσε, τὸν τῆς δέξις βασιλείας δρόμον τέλει ἀρξάμενον. ὃ γὰρ ὡς πολλὰς ἀμφιῶν κύκλους τῆς ἀρετῆς, ἀλλ' ὡς ἀποκαμῶν, ὑπερχαλάσθη τῷ σωτῆρι τῇ ὁρμῇ, καὶ τῆς ἐπαγγελίας ἐξενδράσθη εἰς ἅπαν περὶ τῆς ζωῆς. ὅτι ἐν πολλοῖς τοῖς χαλινὰ καὶ τοῖς λυγρὰς ὑπερβάλλας τῆς τῶν κρινῶν δριμύτητος, ὡς εἶπερ αὐτὸς ἀποπεφύκει πρὸς πονοδῶν ἀρχῆς δριμύτητος. Ipse verò Imperator cum optima gubernationis cursum instituisset, instar ignavi cursoris

non

non procul ab ipsis carceribus destitit. Neque enim multos virtutis circulos absoluit, sed veluti fatigatus & enervatus contentione honesti instituti plurimā remisit. Haud igitur absque ratione Iuvenali placitum Satyrâ x:

——qui nimios optabat honores

Et nimias poscebat opes; numerosa parabat

Excelsa turris tabulata, unde altior esses

Casus, & impulse præceps immane ruina.

Præparantur autem ad huiusmodi casum, nunc ab onere imperii, nunc à delitiis. Qui sub onere succubuerit, nemo magis miserandus Dionne, cuius vita petenda è Plutarcho & Aemilio Probo. Turpiter etiam heic fuit Maxentius: de quo Nazarius Panegyrico dicto Constantino: *Prævideras hominem non imperando habilem, non tantæ maiestatis capacem; quod magnitudo malè crediti muneris extra animi angustias effluebat: quod qui tueri nequeunt, ubi sub onere fortune infirmitas lapsa est, faciunt licentiam de potestate, &c.* Nec meliora auspicia Valentiniani. Zosimus lib. iv: Οὐαλεντινιανὸς δὲ δρόξας πῶς τὸν πρὸς τὰς Γερμανὰς πόλεμον διατηρεῖν μετρίως, βαρύνεται ὡς, πῶς ἀπεπητήσῃ τῶν εἰσφορῶν σφοδρότερον ἴπικείμενον, καὶ ὑπὲρ τὸ σῶναι τὰς εἰσπράξεις. ἐποιεῖτο δὲ τῷ πρὸς τὴν στρατιωτικὴν διαπάνης τὸ πλεῖστον. ὅπερ ὑπὸ ἀγκασεν αὐτὸν ἐκδραπνήσαι τὰ τῷ δημοσίῳ φυλαττόμενα χρήματα. εἰς μῖστον τίνων ἀπαντας ἵππῃ τῷ κινήσας, ἐπὶ μείζον ἢ πρὸς τὸν ἴπικραίνετο. καὶ ὅτε τὰς ἀρχοντας ἤθελεν ἐξετάζειν, εἰ κέρδους ἀπεχόντων. τοῖς τε ἐκ τῆς ζωῆς ἀμέμπτως ἔχουσι δρόξαν, ἐφθόνη. καὶ (ἀπλῶς εἰπεῖν) ἕτερός τις ὡς ὡς τὸν ἐξ ἀρχῆς ἴπικηδὸν τὸν τρόπον αὐτῶν τῆς βασιλείας. διὰ ταῦτα καὶ λίβυες, οὐκ ἐνεγκέντες τῇ Ῥώμῃ πλεονεξίαν, τῇ στρατιωτικῇ ἔχοντος ἐν Μαυροσίῳ δρχῶν, φέρμω τῇ ἀλγυρίδα δόντες, αἰδέειζαν βασιλέα. ὅπερ ἀπαγέλειν, ἐκώτως Οὐαλεντινιανὸν συνετάραξε: *Valentinianus vero, qui visus fuisset bellum adversus Germanos mediocriter administrasse; gravissimus subditis erat, tributorum exactiones acriter urgens, eaque ultra consuetum morem extorquens. Prætexebat autem militaris annonæ magnitudinem, quæ ipsum pecuniam fisco servatam coegisset expendere. Quapropter odio cunctorum in se concitato, acerbior etiam, quam prius, erat: ac neque magistratus examinare volebat, an à captandis lucris abstinerent; & gloriam ex inculcata vita nactis inuidebat. Denique simpliciter ut rem aperiam, diversus erat ab iis moribus, quos initio regni præ se tulerat. Eam ob causam & Afri, non ferentes auariciam Romani, qui apud Mauros magistri militum officio fungebatur, amictum purpura Firmum, Imperatorem crearunt. cuius rei nuntius adlatus, haud abs re Valentinianum perturbavit. Haud absimili infelicitate Galba, cui stigma illud inurit Tacitus lib. i. Hist: Maior privato visus, dum privatus fuit; & omnium consensu*

capax imperij, nisi imperasset. Eadem laboravit in voragine ille apud Suidam: Ἀριστοκράτης Ῥόδιων στρατηγός· ὃς ὡς καὶ τὸ Ὀπιφάνειον ἀξιωματικός καὶ κατὰ πληκτικός. Διόπερ ἐκ πάντων τῶν ἐπέλαβον οἱ Ῥόδιοι τελέως ἀξιοχρεῶν ἡγεμόνα ἐπεστάτην ἔχον τὸν πόλεμον. διεψεύσθησαν δὲ τῶν ἐλπίδων· ἐλθὼν γὰρ εἰς τὰς πριάξεις ὥσπερ εἰς πῦρ, καθάπερ τὰ κίβδηλα τῶν νομισμάτων ἀλλοίωτο· ἐφάνη: *Aristocrates Rhodiorum dux, aspectu venerando & penè terribili. quare Rhodij eum ex omnibus planè parem imperio, & dignum principatu iudicarunt. Sed spe suà frustrati sunt. nam cum ad res gerendas, tanquam ad ignem ventum esset, instar adulterini nomismatis, exspectationi hominum de se non respondit.* Quocirca circumspèctè Lampridius ubi loquitur de Elagabalo, desideratissimo ante principem principe: *Erat præterea etiam rumor, qui novis post tyrannos solet donari Principibus: qui nisi ex summis virtutibus non permanet, & quem multi mediocres principes amiserunt.* Eruditè præterea ad Principem ineruditum Plutarchus: Οὐδὲ γὰρ λαθεῖν οἶόν τε τὰς κακίας ἐν τῇ ἐξουσίᾳ, ἀλλὰ τὰς μὲν ὀπληπτικές, ἂν ἐν ψύχει ἢνὶ γῶνται καὶ περιενεχθῶσιν, ἱλιγίστοισι ἰσχύϊ καὶ σάλῳ, ἐξελέγχων τὸ πάθος αὐτῶν, τὰς δὲ ἀπομυδάσους καὶ ἀμαθείας ἢ τύχη μικρὸν ἐκκευφίσασα πλάστis ἴσιν ἢ δόξαις ἢ δόξαις μετεώρους ἡγομέους, ὥστε ὀπιδέκνυσι πίπτοντας. μᾶλλον δὲ, ὥσπερ τὸ κενῶν ἀγρίων οὐκ ἂν ἀγνοίης τὸ ἀκέραιον καὶ πεπονηκός, ἀλλ' ὅταν ἐγχείης, φαίνεται τὸ ῥέον ἔτι καὶ αἱ καθαρὰ ψυχὰ καὶ τὰς ἐξουσίας μὴ σέχυσαι, ῥέουσιν ἔξω τὸ Ὀπιθυμίας, τὸ ὀργαῖς, τὸ ἀλαζυνίας, τὸ ἀπερκαλίας: *Nam ne latere quidem vitia potentum possunt. Sed sic ut morbo comitiali laborantes si in frigore versentur, vertigine corripiuntur & agitatione, morbum eorum arguente: ita Fortuna ubi ineruitos ac ineptos homines aliquantulum opibus, gloria aut principatu extulit, statim eorum ruinam demonstrat. Atque ad id sicut inter vacua vasa non facile discernere possis, quod eorum integrum, quod sit vitiosum: ubi aliquid infuderis, statim apparet quod persuat. ita animæ nimis fatiscences infusam potentiam non continent, sed foras defluunt cupiditatibus, iris, arrogantibus, ineptiis.*

Interim si excutiantur Historiæ, reperiemus munus imperii pauciores avertisse à recto cursu, quàm Imperii appendices, quarum duæ utrinque pulum suum manibus arripiunt, tertia verò à tergo etiā impellit. Lateronibus nomen est, Copiæ ac Licentiæ; Pedissequa, dicta Adulatio. De quâ tri-ga sic breviter Vopiscus in Aureliano: *Et queritur quidem, quæ res malos principes faciat. Iam primum nimia licentia, deinde rerum copia; Amici præterea improbi, satellites detestandi; Eunuchi avarissimi, Aulici vel stulti vel detestabiles; & (quod negari non potest) rerum publicarum ignorantia.* Brevioribus adhuc punctis eandem signavit Paterculus, in mentione M. Antonii lib. II: *Crescente deinde & amoris in Cleopatram incendio, & vitiorum, quæ semper facultatibus, licentiâq; & assentationibus aluntur, magnitudine; bellis patriæ*

patria inferre constituit &c. Et omnes quidem, aut maximam enumerare partem eorum quos de Virtutis Honorisque viâ precipitarunt in gurgitem Infamiæ Adulatio, Licentia, Copia; sæculi res foret. Libet tantum velut Mercurii virgulâ excitare quosdam, rudiorum gratiâ; sed ita ut tantum è cloacâ illâ producât caput. Primo quidem loco, en vobis Magnum Alexandrum; cuius frontem videmus cauteriatam à Curtio, lib. III. stilo tali: *Equidem si hac continentia animi ad ultimum vitæ perseverare potuisset, (cùm Liberi patris imitaretur triumphum, ab Hellesponto usque ad Oceanum omnes gentes victoriâ emensus) vicisset profecto superbiam atque iram, mala invicta; abstinuisset inter epulas cadibus amicorum, egregiosque bello viros, & tot gentium secum domitores indictâ causâ veritus esset occidere. Sed nondum Fortuna se animo eius superfuderat. Ita, qui orientem tam moderatè & prudenter tulit; ad ultimum magnitudinem eius non cepit.* Quid mirum Rufe? Αἵ τε γὰρ μεγάλας πρὸς καὶ αἰσχροῦς γκαὶ ἐξουσίας καὶ τὰς δόξας ἐπαίρουσι καὶ διαφθείρουσιν: Magni enim honores immodicæque potestates etiam optimorum animos ad fastum extollunt atque corrumpunt, verè dictum Catulo lib. XXXV. Dionis Cassii; quin & hoc addit: Οὐ γάρ ἐστιν ἐν τῇ τ' ἀνθρώπων φύσει ψυχρὸν μὴ ὅτι νέαν, ἀλλὰ καὶ πρεσβυτέραν, ἐν ἐξουσίαις ὅτι πολλὴν χρόνον ἐν διατείψασαν τοῖς πατέρις ἡγεσιν ἐθέλῃ ἐμμένειν: Ea quippe est natura animorum humanorum, ut non iuvenes modò, verum etate etiam proveciores, postquam multum temporis in potestate transegerint, patriis moribus haudquaquam sibi vivendum ducant. Quod & tibi, mi Curti, haud ignotum. si enim benè memini, verba tua sunt libro X. de eodem adhuc Alexandro: *Cæperat esse præceptus ad representanda supplicia; idem ad deteriora credenda. Sic scilicet res secundæ valent commutare naturam & rarò quisquam erga bona sua satis cautus est.* Referisque alibi, lib. III: *Erat Dario mite ac tractabile ingenium, nisi suam naturam plerumque fortuna corrumpere.* Quanquā quid circa te moror? sic omnes loquuntur scriptores; sic cunctæ faciunt Potestates. Et gustum quidem sive adeo exemplum alterum ab Alexandro exhibet se Appius Claudius X. Vir; sic notatus à Dionysio Halicarn lib. X: Οὐ μέντοι καὶ δέξιέ γε χρηστὸς ἀρχῇ ἐγκρατὴς εἰς μέγαλη, ἀλλ' ἐξέπειρε πλεονεξίας εἰς φιλαρχίαν ἀποδραχέωρον, ὑπὸ μεγέθους ἐξουσίας διαφθαρθείς: Non tamen permansit in officio boni viri, ornatus magistratu eximio; sed postremò incidit in ambitionem nefariam, corruptus potestatis magnitudine. Prostat item regulus veteris Germaniæ, Taciti insignitus ferro, lib. XI. Annal: *Per idem tempus Vannius Suevis a Druso Cæsare impositus, pellitur regno, primâ imperii etate clarus acceptusque popularibus: mox diuturnitate in superbiâ mutans.* &c. Sed & Zosimi manu liberaliter inscribi. ur os Maximini: Γένευσ γὰρ ἂν ἀφαιρῆς ἅμα τῷ πρῶτα λαβεῖν τὴν δόξαν, ὅπου φύσει περισσὸν αὐτῷ πλεονεκτήματα, τῇ δ' ἐξουσίας ἐξηφανίζε παρρησίᾳ καὶ πάντων ἀφόρητον ὄλῳ, ἔχ' ὑβρίζων εἰς τὰς

40 MAGISTRATVS OSTENDERE VIRVM
 εἰς τὰς ἐν τέλει μόνον, ἀλλὰ καὶ μὲν πάσης ὁμότητος τοῖς πράγμασι προσίων, μό-
 ρους δὲ θεραπείων τὰς συκοφάντας, ὅσοι μάλιστα τὰς ἀπράγμενας κατεμύουσιν, ὡς
 ὁφείλονται πρὸς τοῖς βασιλικαῖς ἱαμαείοις. ἤδη δὲ καὶ εἰς Φόνους ἀκρίτους ἐχώρησεν
 μέτων Ὀπιδυμίας, καὶ ὅσα τῶν πόλεων ἐν οἰκίᾳ ἐποίει, καὶ ὅτι καὶ τὰς οἰκήτορας τῶν ἁ-
 σίων ἀφαρῆσθαι: Nam obscuro natus genere Maximinus, quem primum acce-
 pisset imperium, quibus à natura preditus esset eximiis dotibus, ipsa potesta-
 tis licentia prodidit: adeoque cunctis erat intolerabilis, non tantum iniuriis ad-
 ficiens in dignitate constitutos, verum etiam cum omnicrudelitate negotia tra-
 ficiens, solosque calumniatores colens, qui praesertim cupidos quietis homines de-
 ferebant velut imperatorij fisci debitores. Avaritiâ denique motus, ad cedes
 inaudita causa progrediebatur, & quae municipiorum erant, sibi vindicabat;
 facultates praeterea suas municipibus ipsis eripiens. Vnde patet robustè argu-
 mentari Arruntium libro Annal. Taciti VI: An cum Tiberius post tantam
 rerum experientiam vi dominationis convulsus & mutatus sit; C. Caesarem vix
 finitiâ pueritiâ ignarum omnium, aut pessimis nutritum, meliora capessiturum
 Macrone ducere? Nec mēiri, Dionis Chrysostomi Orat. I. de regno, Mercu-
 rium, affirmantem: ἐπὶ ᾧ δείγματα ἐν ἀνθρώποις ποιητὰ ἔη τρυφῆς & ἀ-
 κελασίας, καὶ πολλοὶ ᾧ ἀτρέψουσιν ἄκοντα πρὸς πεφυλαγμένον ὁρῶν, ἔξω τῆς
 αὐτοῦ φύσεως τε καὶ γνώμης: prava esse inter homines exempla deliciarum ac li-
 bidinum; & multos interdum subvertere invitum praeter suam & naturam &
 sententiam; etiamsi rectè custoditus sit. O miseram talium conditionem!
 praeter illâ certe vulgi aurea est; nunc ignari vitiorū aulicorū, nunc ea exerce-
 re vel inefficacis vel inaudacis. Eximiè benè apud Senecam in nominis
 sui tragodia Hippolytus versu 203:

*Quisquis secundis rebus exultat nimis
 Fluitq; luxu, semper insolita appetens;
 Hunc illa magna dira Fortune comes
 Subit libido. non placent suetae dapes,
 Non tecta sani moris, aut vilis cibus.
 Cur in penates rariùs tenues subit
 Hac delicatas eligens pestis domos?
 Cur sancta parvis habitat in tectis Venus?
 Mediumq; sanos vulgus affectus tenet?
 Et se coërcent modica? contra divites
 Regnoq; fulti plura quàm fas est, petunt?
 Quod non potest, vult posse qui nimium potest.*

Verèque apud eundem poetam in Thyeste versu 311. Atrei persona:
*Vt nemo doceat fraudis & sceleris vias,
 Regnum docebit.*

& plene

& plenè quidem; in tantâ docentium copiâ. Tacitus lib. II. Hist: *Quæ grævia atque intoleranda, sed necessitate armorum excusata, etiam in pace mansere. ipso Vespasiano, inter initia imperii, ad obtinendas iniquitates haud perinde obstinato; donec indulgentiâ fortuna, & pravis magistris, didicit aususque est. Idem paginis aliquot præcedentibus: Sed Vitellius, adventu fratris, & irrepressibilibus dominationis magistris, superbior & atrocior &c. At tenuiorib. accommodes illud Demetrii Terentiani Adelphi. I. Sc. II.*

— *hæc si neque ego, neque tu fecimus,
Non sinit egestas facere nos.*

Vel impingas voces invidiosas Appiani, loquētis de Aristione Philosopho in Mithridaticis: Α'λλὰ γὰρ ἔχ' ὁδε μὲν Ὁ Α'θλήσιν, ἔδ' ἐκ Κερτίας ἐπὶ πρὸς τὰς, καὶ ὅσοι τῷ Κερτίᾳ συμπιλοσοφοῦντες ἐτυράνησαν, ἀλλὰ καὶ ἐν Ἰταλίᾳ, τῷ Πυθαγορείᾳ, καὶ ἐν τῇ ἄλλῃ Ἑλλάδι, τῇ ἐπὶ σοφῶν λεγομένων, ὅσοι πραγμάτων ἐλάβοντο, ἐδιώκοντες τε καὶ ἐτυράνησαν ὁμότερον τῷ ἰδιωτικῶν τυράνηων ὥστε καὶ πρὸς τῶν ἄλλων φιλοσόφων ἄπρον ποιῆσαι καὶ ὑπὲρ πῶν, εἴτε δι' ἀρετῶν, εἴτε πενίας καὶ ἀπρεξίας πῶν σοφίαν ἔθεντο πρὸς ἀνέμους. ὧν γε νῦν πολλοὶ ἰδιωτὲς καὶ πενόμενοι, καὶ πῶν ἀναγκάσαν ἐκ τῶνδε σοφίαν πεικνέμενοι, τοῖς πλουτέουσιν ἢ ἀρχαῖσι λοιδοροῦνται πικρῶς, ἔχ' ὑπερσοφίαν πλάττου καὶ ἀρχῆς δόξαν σοφίᾳ μᾶλλον ἢ ζήλοτυπίας ἐς αὐτὰς προφέροντες: *Sed non hic solus Athenis, nec ante hunc Critias, cum sua philosophia sociis exercuerunt tyrannidem: verum in Italia Pythagoræ sectatores, & in reliquâ Graciâ qui septem sapientes dicuntur, quotquot tractarunt re-publ. scvius quàm idiotæ abusi sunt tyrannidis potentiâ. Vnde & de cæteris Philosophis meritò suspectis dubitatum est, virtutisne studio, an in paupertatis otiiq. solatium, sectarentur sapientiam. Quando hodieq. multi privatam ac inopem vitam degentes, & huic necessitati prætexentes sapientiam, in divites ac magistratus amarulentis convitiis debacchantur, non tam contemptu divitiarum honorumq., ut videtur, quàm quòd hæc aliis inuideant. Vel obijcias illa iocosa Aristophanis, memorata Athenæo lib. I v. Deipnosoph:*

Τί πρὸς Θεῶν οἰόμεθα τὰς πάλαι ποτὲ
Πυθαγορεῖς γινόμενους ὄντως ῥυπαῖν.
Ἐκόντας, ἢ φορεῖν τρίβωνας ἡδέως;
Οὐκ ἐπὶ τῶν ἔδ' ὡς ἐμοὶ δοκεῖ.
Α'λλ' ἐξ ἀνάγκης σὸν ἔχοντες, ἔδ' ἐν.
Τῆς ἀτελείας πρὸς φασιν ὄροντες καλῶ,
Ὅρους ἐπηξάν τοῖς πένῃσι χρησίμους.
Ἐπεὶ πρὸς αὐτοῖς ἰχθὺς, ἢ κρέας,
Κὰν μὴ κατεδίωσι καὶ τοῖς διακτύλοις,
Ἐθέλω κρέμασθαι δὲ κᾶκας:
Quid per Deos censemus, eos qui olim

Pythagorici fucere, sponte reverâ
 Sordibus squaluisse, vestesque laceras
 Gestasse libenter & horum mihi videtur nihil:
 Sed adductos necessitate, cum illis deessent omnia,
 Frugalitatis pulchrâ quadam inventâ specie,
 Sumptus utilem finem præfixisse pauperibus.
 Nam apposita illis vel carne vel pisce,
 Nisi suos etiam digitos abliguriant,
 E cruce volo pendere decies.

Nisi potius est oggerere Philonem., ita graviter differētē lib. de Resip. Νοε: :
 μυρίους ἐστὶν ἰδεῖν ἀνάνδρους, ἀκολάστους, ἄφρονες, ἀδίκους, ἀσεβεῖς ἐν τῷ ἀφαινοῖαις ὑ-
 πάρχοντας. τὸ δὲ κακίας ἐκάστης αἰσχρῶς ἀδυνατωῦτας ὁπιδείκνυσθαι δι' ἀκαρτίαν.
 τῷ εἰς τὸ ἀμαρτάνειν κακῶν ἐπιδόαν δὲ ὁ δυνάσται πολλὴ καὶ μεγάλη κατασκήψη φο-
 ρὰ, γὰρ καὶ θάλατταν μέχρη τερμάτων ἀμυθῆτων ἀναπήμπλαιτας κακῶν, καὶ μη-
 δὲν μὴ μικρὸν, μὴ μέγα ἀζήμιον ἔωντας, ἀλλὰ ῥύμη μιᾷ τρέποντάς τε καὶ φθείροντάς.
 ὥσπερ γὰρ ὁ πυρὸς ἡ δυνάμις δαπυσία μὲν ὕλης ἡσυχάζει, παρουσία δὲ ἀνακαίεται, ὅ-
 τω καὶ ὅσα πρὸς ἀρετῇ ἢ κακίᾳ ψυχῆς δυνάμεις ἀφορῶσι, σβέννυνται μὲν ἀκαρ-
 τίας, κατὰ περ ἑφ' αὐτῶν, κακῶν, τυχεραῖς δὲ ἀπορίας ἀναφλέγονται: *Videre licet in-*
numeros timidos, luxuriosos, insipientes, iniustos, impios, esse in animo, nec
tamen posse vitiorum singulorum turpitudinem exercere, quod opportunitate ad
peccandum careant. quod si se offerat, qualem cupiunt occasio, terram & mare:
usque ad extremos terminos implere cladibus, & nihil vel parvum vel magnum:
illesum sinere, sed uno impetu subvertere, corrumpereque omnia. Quemadmo-
dum enim vis ignis tantisper dum materia caret quiescit, qua accedente incendi-
tur: sic quæ sunt in anima potentia, spectantes virtutem aut vitium extinguuntur
destituta (ut dixi) opportunitatibus. fortuitis autem excādescunt occasionibus.
 Cū autem talis obex absit dominantibus, ideoq; tutò usurpent illud cū-
 ius mentio apud Calp. Flaccum Declam. x y i: *Libuit & licuit*: haud mi-
 rum profectò, tantum esse paucos, *Quos æquus amavit Iupiter.* Verbū-
 est Platonis in Gorgia: Καλεπὴν ἔπαινον ἐπ' αὐτοῦ ἀξίον, ἐν μεγάλῃ ἐξοσίᾳ ὁ ἀδικεῖν
 γινόμενον, δυνάμει ἀφαινοῖαι. ὀλίγοι δὲ γίνονται οἱ τοιοῦτοι; *Arduum est ac diffi-*
cile, & magnâ laude dignum, cum qui magnam iniuriæ inferenda licentiam sis
consecutus, iussu vitam traducere. Pauci autem eiusmodi existunt. Idem etiam
 paulo suprâ: Οἱ καὶ δὲ καὶ τὰς πολλὰς εἶναι τέτων τῶν ἀφαινοῖαι τὰς ἐκ τυράν-
 νων καὶ βασιλέων καὶ δυνάστων, καὶ τὰ τῶν πόλεων πραξάντων, γεγονότας. ἔτι γὰρ, ἀφαι-
 νῶν ἐξοσίαι, μέγισται καὶ ἀνοσιώτατα ἀμαρτήματα ἀμαρτάνουσι· μαρτυρεῖ δὲ τέτοις
 καὶ ὁ ὁμηρῶς. βασιλέας γὰρ καὶ δυνάστες ἐκείνους πεποίηκε τὰς ἐν αἰδοῦ τῷ αἰ. γινόμενον πι-
 μωρευμένους, Τάνταλον, καὶ Σίσυφον, καὶ Τιτυόν· Θερόπῳ δὲ, καὶ εἰς ἄλλους, πονηρὸς γὰρ
 ἰδιώτης, ὅδ' εἰς πεποίηκε μεγάλας τιμωραίας στυγερὰς, ὥς ἀνίατον: *Arbitror quod*
eorum.

eorum complures qui ad exemplum apud inferos proponuntur, è regibus & tyrannis & optimatibus & iis qui in rerum publ. administrationibus fuerint versati, desumptos. Illi enim ob immoderatam quandam licentiam, & maxima & plane impia facinora committunt. Illis quoque testimonium perhibet Homerus. ille enim reges & optimates in suis poematis inducit apud inferos perpetuò vexari; Tantalum videlicet & Sisyphum & Tityum. at Therfiten privatum hominem, quo tamen nemo alius inducitur profligatior, minimè fingit, quasi insanabilem, magnis pœnis torqueri: quandoquidem scelerum patratorum minimè ei aderat facultas &c. Vnde & M. Antoninus libro i. Herodiani: καλεπὲν δὲ μετρησά τε καὶ ὄραν ὁπιδεῖναι ὁπιδυμίας, ὑπερεχέσις ἐξουσίας: Est autem difficile cum quis potentiam sibi ministram habet, moderari sibi quasique frenos imponere cupiditatibus. Nec aliud cantat Musa Claudiani iv. Consul Honor. versu 203:

— proclivior usus

Ex peiora datur, suadetque licentia luxum,

Illecebrisque effrena favet. tunc vivere castè

Asperius, cum prompta Venus. tunc durius ira

Consulimus, cum pœna pater.

Cui paraphrastē se dat D. Chrysostomus Homiliâ xli. in cap. xii. Matth: καὶ σφόδρα νεανικῆς δὲ ψυχῆς ὥστε τῇ ἐξουσίᾳ εἰς δέον χρησάσθαι· ὁ μὲν γὰρ ἀπεστειρημένον αὐτῆς, καὶ ἐκὼν καὶ ἄκων φιλοσοφεῖ. ὁ δὲ ἀπολαύων αὐτῆς, τοῖς τὸν τι πάροχον οἶον ἂν εἴ τις κέρη σιωοικῶν δειδεῖ καὶ καλῇ νόμους δέξαιτο μηδέποτε εἰς αὐτῷ ἰδεῖν ἀκολάσως. τοῖς τὸν γὰρ ἡ ἐξουσία. διὸ πολλὰς καὶ ἄκοντας εἰς τὸ ὑβρίζειν ἐπέβαλε, καὶ θυμὸν ἤλασε, καὶ χαλινὸν γλώττης ἀφείλε, καὶ θυρὰν ἀνέσπασε σῶμα τὸ, ὥστε ἐπὶ πνέμα τὸ πλὴν ψυχῇ ἀναρρίπτεται, καὶ εἰς τὸ ἔοχατον τῶν κακῶν θυμὸν καταποντίζει· τὸ σκάφει· Etiam valde magno animo, sublimique opus ingenio est, ut dignitate uti, non abuti possis: ita qui ea caret, volens nolensque philosophatur. Qui verò dignitate ac potestate floret, ei similis est qui cum puellâ formosâ cohabitans, legem atque præceptum suscepit, ne iniquè lascivientibus ipsam oculis videat. Talis quippe res dignitas atque potestas est, Quocirca multos etiam invitos ad contumeliandum intrusit, iram plerumq; accendit, linguæ frenum abstulit, & ianuam morti reseravit, quasi magnâ procellarum vi animum subvertens, & ad profundum malorum omnium naviculam submergens. Quare sapienter Isidorus iunior lib. i. i. Sentent. cap. 21: Difficile est Principem regredi ad melius; si fuerit vitiis implicatus. Populi enim peccantes iudicem metuunt, & à malo suo legibus coercentur. Reges autem nisi solo Dei timore metuque gehennæ coerceantur, liberè in præceps proruant, & per abruptum licentiæ in omne facinus vitiorum labuntur. Propter hæc, cò res devenit, ut putaretur denudari ac produci malitia imperantium, non subnasci; iuxta illud sive Pittaci, sive Solonis, sive

Biantis. Ἀρχὴ τὸν ἄνδρα δείκνυσιν: *Magistratus virum ostendit.* Cuius 'ententia nescio an accedat Tacitus lib. i i i. *Histor: Primus Antonius nequaquam pari innocentia post Cremonam agebat; satisfactum bello ratus, & cetera ex facili: seu felicitas in tali ingenio, avaritiam, superbiam ceteraque occulta mala patefecit;* Nescio an Plutarchus super Philippi taxatione in Arato: Ἐπεὶ δὲ τὴν τύχης ὀρεξομένης ἐπαυρόμεν & τοῖς πρᾶγμασι, πολλὰς μὲν αἰέθουε & μεγάλας ὀπίθουμίας, ἡδ' ἐμφορὰς κακία τ' ὡρᾶ φύσιν ἀχηματισμὸν ἐκβιαζομένη ἀναδύσσει καὶ μικρὸν ἀπερχόμενα καὶ δὲσφαινε αὐτὰ τ' ἡθ' & : *At postquam secundo fortune cursu erectus: rebus latis multas effudit & magnas cupiditates, & nativa vitia simulationi contra ingenium vim facientia, erumpentiaq; paulatim detexerunt & aperuerunt illius ingenium.* Bonâ profectò fide id agit Leontius apud Suidam de Zenone Imp: Διαπράττων δὲ τῶν ἄλλων καὶ ὁιομένων μεταβέβληται, τὴν φύσιν αὐτὰ ἐξ ἡμέρας εἰς ἀγρίαν, ἀλλὰ τὸ πρῶτον τὴ βασιλείας πρᾶξι, πέναν καὶ ὑποχέσθαι ἔπραττων εἰς χρηστὰ τῶνόντων, & μεταβέβληται, ἔφη, τὴν φύσιν, ἀλλ' ἐνδέδεικται ἐν βωδαιμονίᾳ τὴ κακίαν πολὺ χρόνον ἀλλὰ τὰ ἴλλα τὴ φόβον ἡσυχασθεῖσιν. *Aliis ite mediocriter, & ingenium e mansuetio saevum esse factum opinantibus, quod initio Imperii quaedam egisset; quaedam pollicitus esset, quæ ad bonum tenderent: Non mutavit, inquit, naturam: sed in rebus secundis improbitatem declaravit, longo tempore Illi metu dissimulatam.* Nec alterius opinionis aut Ammianus lib. x x x. in vitâ Valentiniani: *Replicare nunc est opportunum, & ab ortu primogenio patris huius e principis ad usq; ipsius obitum actus eius discurrere per epilogos breves; nec vitiorum prætermisso discrimine vel bonorum, quæ potestatis amplitudo monstravit; nudare solita semper animorum interna.* Aut Euagrius lib. v. Eccles. Hist: cap. x i x: "Ὅσος γὰρ καὶ οἱ τῇ βασιλείᾳ φυλακτίον, ἢ τὸν ἄνδρα τρανώτερον διεσέφησε, τῶ αὐτοξοσίᾳ καὶ τὰ ἐνδον ἀναπτύξασα: *Quàm egregius quisque sit, & qualem naturam moresque habeat, ex eius imperio considerandum est: quæ una res hominem solet perspicuè qualis sit ostendere, quandoquidem cum libera sit eius vivendi potestas, ea quæ sunt in animi domicilio recondita, omnium oculis subiicit ad contemplandum.* Cui & ad sensum suum præbent gentes alia. Iosephus certe, enarrato quomodo Saul Nobam unâ cum Sacerdotibus atque incolis sustulisset, subiicit libro v i: Antiq: capitulo x i i i: Μαθεῖν ἅπασιν παρέχε καὶ κατανοῆσαι τὸ αἰθρώπινον τέσπον. ἔτι μέχρ' ὃ μὲν εἰσιν ἰδιώται λινὲς καὶ λαπυνοὶ, τῶ μὴ δὲ μύσασθαι χρῆσθαι τῇ φύσει, μηδὲ τολμᾶν ὅσα θέλουσιν; ὀπίθ' οἱ εἰσι καὶ μέτριοι, καὶ μόνον δὲ δάκνουσι τὸ δίκαιον, καὶ πρὸς αὐτὸ τὴν ἐννοσίαν τε καὶ πᾶσαν σωδὴν ἔχουσι. ῥτε δὲ καὶ πρὸς τὸν θεῖον πεπισθῆκασιν ὅτι πᾶσι τοῖς γινόμενοις ἐν τῷ βίῳ πάρεστι, καὶ ὃ τὰ ἔργα μόνον ἔργα τὰ πρᾶττόμενα, ἀλλὰ καὶ τὰς διανοίας ἡδὲ λαφῶς εἶδεν ἀφ' ὧν μέλλοι ταῦτα ἔσθαι ὅταν δὲ εἰς ἐξουσίαν παρέλθωσι καὶ δὲ μωασίαν, πῆτι πάντ' ἐκείνα μεπεκδυσάμενοι, καὶ ὡς περὶ ὀπίθ' οὐκ ὡς περὶ πεία τὰ ἡθ' καὶ τὰς τρέπας ἀποθέμενοι, μετὰ λαμβάνουσι πόλιν, ἀπὸ νοίαν, κατὰ φρόνησιν ἀνδρῶν